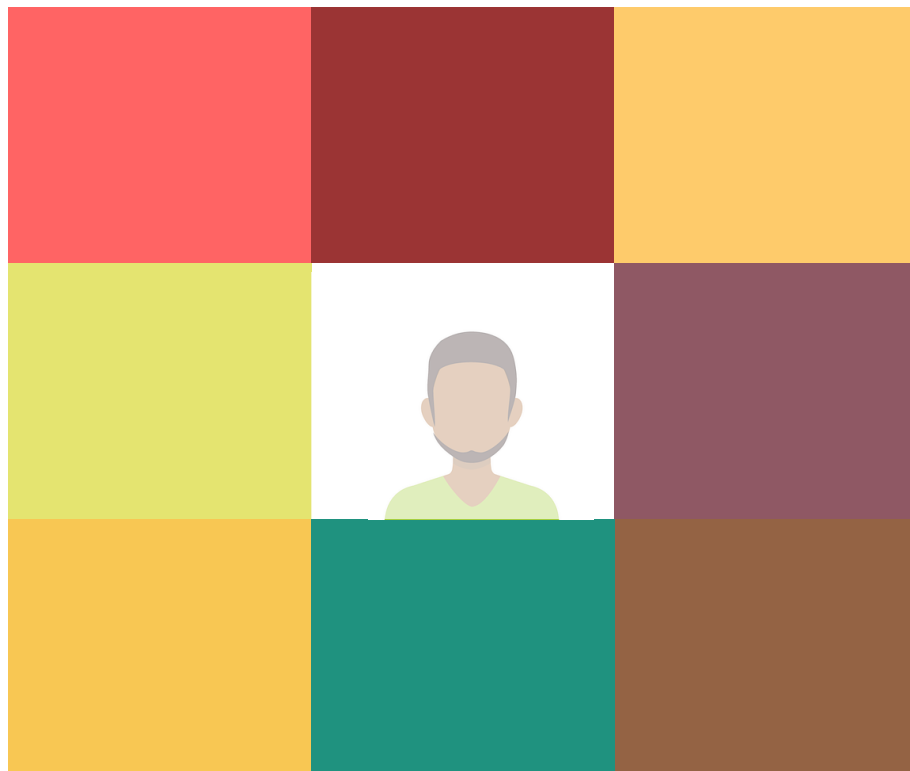

(ON)GEKLEURD NIEUWS

De representatie van etnische minderheden in het lokale Haagse nieuws

Masterscriptie

Student: Juul Schepens

Studentnummer: s1731297

Opleiding: Journalistiek & Nieuwe Media/Universiteit Leiden

Begeleider: Dr. A.W.M. Koetsenruijter

Tweede lezer: Dr. M.P.A. Opgenhaffen

Datum: 12 april 2018

" What they (media) exercise is the power to represent the world in certain definite ways. And because there are many different and conflicting ways in which meaning about the world can be constructed, it matters profoundly what and who gets represented, what and who regularly and routinely gets left out; and how things, people, events, relationships are represented. What we know of society depends on how things are represented to us and that knowledge in turn informs what we do and what policies we are prepared to accept" (Miller, 2002; p. 246).

VOORWOORD

Voor u ligt mijn scriptie over de representatie van etnische minderheden in het lokale Haagse nieuws. Dit onderzoek heb ik geschreven ter afsluiting van de master Journalistiek en Nieuwe Media aan Universiteit Leiden.

Na terugkomst van mijn stageperiode in Jakarta, gevolgd door een backpackreis door Zuidoost-Azië, heb ik maandenlang fulltime gewerkt aan deze scriptie. Dat was even omschakelen: van het vrije leven als backpacker naar dagelijks in de bibliotheek keihard werken. In het begin had ik wat opstartproblemen, maar achteraf viel het schrijfproces reuze mee. Ik kijk met een tevreden gevoel terug op deze periode.

Door mijn Turkse achtergrond ben ik altijd geïnteresseerd geweest in de manier waarop media etnische minderheden representeren. Daarom heb ik met beide handen de kans gegrepen om mijn scriptie over dit onderwerp te schrijven. In samenwerking met het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek heb ik mijn data verzameld. Ik vond het interessant om te werken met hun onderzoeksmethode, die uiteindelijk nuttige onderzoeksresultaten heeft opgeleverd.

Ik wil mijn begeleider, Willem Koetsenruijter, bedanken voor de hulp en suggesties voor dit onderzoek. En ik wil mijn opa, Victor Schepens, bedanken voor zijn hulp bij het nakijken van de scriptie.

Ik wens u veel leesplezier.

Juul Schepens

Amsterdam, 12 april 2018

SAMENVATTING

In dit onderzoek is gepoogd antwoord te krijgen op de hoofdvraag: *In welke mate weerspiegelen Haagse media de demografische diversiteit in het nieuws?* De representatie van etnische minderheden in het Haagse nieuws, is als volgt geoperationaliseerd: media hebben de taak om de demografische diversiteit van de maatschappij te weerspiegelen. Deze taakomschrijving houdt in dat alle sociale groepen in het nieuws worden besproken. Als sociale groepen niet of negatief in het nieuws worden besproken, dan staat dat gelijk aan sociale uitsluiting. Om de hoofdvraag te beantwoorden, heb ik de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

1. Hoe vaak berichten Haagse media over etnische minderheden?
2. Met welke frames representeren Haagse media etnische minderheden?

De eerste onderzoeksvraag beantwoord ik met een kwantitatieve inhoudsanalyse, waarmee ik tel of de mate waarin etnische minderheden voorkomen in het Haagse nieuws overeenkomt met de sociale werkelijkheid. De grootste etnische groeperingen in Den Haag zijn: Turken, Marokkanen, Antillianen en Surinamers. Deze groepen vormen tezamen 24,6% van de Haagse bevolking. Ik heb onderzocht of dit percentage overeenkomt met de mate waarin zij voorkomen in het lokale nieuws. Dit bleek echter niet het geval: slechts 1,97% van geanalyseerde berichten ging over minderheden, waardoor deze groep met -22,63% is ondergerepresenteerd.

Met een deductieve framinganalyse heb ik antwoord gegeven op de tweede onderzoeksvraag. Uit de framinganalyse blijkt dat Haagse media voornamelijk berichten over minderheden met het conflictframe en het human interest frame. Maar opmerkelijk is dat allochtonen niet negatief worden afgebeeld. In het conflictframe worden minderheden voornamelijk als slachtoffer gepresenteerd en deze berichten worden geïllustreerd met het human interest frame, waarin hun emoties aan bod komen. Ook worden allochtonen regelmatig opgevoerd als experts en media hebben aandacht voor racisme, discriminatie en etnisch profileren. De voornaamste conclusie van deze scriptie is dan ook dat minderheden proportioneel weinig aan het woord komen, maar hoe zij worden voorgesteld in het nieuws komt min of meer overeen met de sociale werkelijkheid.

INHOUDSOPGAVE

HOOFDSTUK 1. Inleiding: diversiteit in de Haagse media	7
1.1 Aanleiding: meer inzicht in de representatie van minderheden	7
1.2 Probleembeschrijving: sociale uitsluiting	8
1.3 Doelstelling, hoofdvraag en onderzoeksvragen	8
1.4 Afbakening begrip 'etnische minderheden'	9
1.5 Maatschappelijk belang: morele en sociale belangen	9
1.6 Wetenschappelijke relevantie: meer kennis genereren	9
1.7 Onderzoeksverloop	10
1.8 Leeswijzer: scriptiestructuur	10
HOOFDSTUK 2. Theorie over mediarepresentaties	11
2.1 Representatie: media als spiegel van de samenleving	11
2.2 Framinganalyse als discoursmethode	12
2.3 Kenmerken van nieuwsframes	13
2.4 Studies naar issue-specifieke frames voor minderheden	15
2.5 Studies naar generieke frames voor minderheden	16
2.6 Positieve en negatieve frames voor minderheden	18
2.7 Frameclusters	21
2.8 Studies naar frequenties van minderheden in het nieuws	21
HOOFDSTUK 3. Onderzoeksmethoden	23
3.1 Het 4G-onderzoek van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek	23
3.2 Methodologisch kader: kwantitatieve en kwalitatieve inhoudsanalyse	24
3.3 Operationalisatie codeboek en onderzoeksvariabelen	25
3.4 Codeerproces	28
3.5 Betrouwbaarheid, validiteit en generaliseerbaarheid	28
3.6 Voor- en nadelen onderzoeksmethode	29
HOOFDSTUK 4. Onderzoeksresultaten inhoudsanalyse	31
4.1 Frequentie van etnische minderheden in het nieuws	31
4.2 Generieke frames voor minderheden in het nieuws	32
4.3 Issue-specifieke frames voor minderheden in het nieuws	37
HOOFDSTUK 5. Conclusie	42
HOOFDSTUK 6. Discussie en vervolgonderzoek	43
LITERATUUR	44
BIJLAGEN	
- Bijlage I: steekproef	47
- Bijlage II: overzicht artikelen	48
- Bijlage III: KALPHA onderwerpen	49
- Bijlage IV: codeboek	50
- Bijlage V: framematrixen	63
- Bijlage VI: resultaten kwantitatieve framinganalyse	67
- Bijlage VII: resultaten kwalitatieve framinganalyse	71

FIGUREN- EN TABELLENLIJST

Lijst van figuren

Figuur 1. Integraal procesmodel voor framing (de Vreese, 2005; p. 52)	13
Figuur 2: visueel model negatieve en positieve frames	18

Lijst van tabellen

Tabel 1. Vermelding etniciteit	31
Tabel 2. Proportionaliteitsbeginsel (Sengupta, 2006)	32
Tabel 3. Overzicht geselecteerde media steekproef	47
Tabel 4. Overzicht artikelen met het onderwerp ‘minderheden en integratie’	48
Tabel 5. KALPHA onderwerpen	49
Tabel 6. Framematrix ethnocentrismeframe	63
Tabel 7. Framematrix stigmatiseringsframe	63
Tabel 8. Framematrix lekenframe	64
Tabel 9. Framematrix culturele-generaliseringsframe	64
Tabel 10. Framematrix moraliteitsframe	64
Tabel 11. Framematrix human interest frame	65
Tabel 12. Framematrix conflictframe	65
Tabel 13. Framematrix verantwoordelijkheidsframe	65
Tabel 14. Framematrix economische consequenties frames	66
Tabel 15. Kwantitatieve resultaten frames Semetko en Valkenburg (2000)	67
Tabel 16. Kwantitatieve resultaten frames Shadid (2009)	68
Tabel 17. Dominante frames per artikel (Semetko en Valkenburg, 2000)	69
Tabel 18. Dominante frames per artikel (Shadid, 2009)	70
Tabel 19. Analyseschema conflictframe	71
Tabel 20. Analyseschema human interest frame	75
Tabel 21. Analyseschema verantwoordelijkheidsframe	78
Tabel 22. Analyseschema economische consequenties frame	79
Tabel 23. Analyseschema moraliteitsframe	80
Tabel 24. Analyseschema ethnocentrismeframe	82
Tabel 25. Analyseschema stigmatiseringsframe	83
Tabel 26. Analyseschema lekenframe	85

1. INLEIDING: DIVERSITEIT IN DE HAAGSE MEDIA

Eind januari 2017 plaatste het NRC een artikel onder de kop: “*Het gaat dus niet steeds beter met diversiteit in de media.*” Naar aanleiding van het onderzoek ‘Beperkt zicht’ van het vrouwen netwerk WOMEN Incl. De onderzoekers van WOMEN Incl. toonden aan dat journalisten *denken* dat het goed gaat met de mediadiversiteit, maar daar zit nou juist het grote misverstand: mediamakers ‘kennen de feiten niet’ (Zantingh, 2017). Ter illustratie: het aantal niet-westerse personen die in de programma’s van het NPO voorkwamen, steeg volgens WOMEN Incl. (2017) tussen 2010 en 2015 licht van 9,2 naar 9,8 procent. Zij werden echter vaker afgebeeld als ‘gewone’ burger, terwijl witte personen meestal als deskundige optreden. Hiermee houden journalisten misrepresentaties en stereotyperingen in stand, want de klassieke norm van de ‘witte, hoogopgeleide, heteroseksuele man’ is achterhaald en tegenwoordig zijn er ook andere rolmodellen in de maatschappij te vinden. Maar deze nieuwe rolpatronen zien we weinig terug in het nieuws (WOMEN Incl., 2017). Maar moeten lokale media ook op hun vingers worden getikt, omdat zij, net als nationale media, zich schuldig maken aan misrepresentaties? Of komen in de regiojournalistiek überhaupt geen etnische minderheden voor? Dit zijn vragen waarop dit onderzoek antwoord tracht te geven.

1.1 Aanleiding: meer inzicht in de representatie van minderheden

Tot op heden is de representatie van etnische minderheden in de lokale Nederlandse media een onderbelicht onderwerp in de wetenschap. Ook WOMEN Inc. (2017) heeft haar onderzoek uitsluitend gefocust op landelijke nieuwsoutlets. *The lack of information* is voor deze scriptie de aanleiding geweest om met de data van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek¹ te onderzoeken of de stem van etnische minderheden wél op een representatieve wijze doorklinkt in het Haagse nieuws. Voor een stad die maar liefst voor 52,8 procent bestaat uit verschillende etnische groepen (Den Haag in Cijfers, z.j.), is Den Haag een goede case voor dit soort onderzoek.

¹ Samen met medestudenten heb ik het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek geholpen met het coderen van het lokale nieuws om het Haagse nieuwsecosysteem in kaart te brengen. Meer informatie over deze onderzoeksmethode is te vinden in paragraaf 3.1.

1.2 Probleembeschrijving: sociale uitsluiting

Deze scriptie hanteert een *reflectionistische* visie op mediarepresentaties, die stelt dat media idealiter een afspiegeling van de maatschappij zouden moeten zijn (McQuail, 1992). Volgens dit uitgangspunt hebben media de taak om relevante sociale groepen uit de maatschappij in het nieuws te weerspiegelen, omdat media anders ongelijke machtsrelaties op het gebied van etniciteit bewerkstelligen (Saeed, 2007). “*Immers, wie in het nieuws aan bod komt, is zichtbaar; wie integendeel geen forum krijgt, verdwijnt als het ware in de machteloze vergetelheid*” (Vandenberghe, d’Haenens & Van Gorp, 2015; p. 169). Als media een reflectie van de samenleving willen zijn, is ook de context waarin etnische minderheden worden voorgesteld van belang. Als minderheden steeds in bepaalde (negatieve) rollen in nieuwsberichten voorkomen, bepalen media hun sociale positie; wat ook leidt tot een scheve representatie (Vandenberghe, et al., 2015).

1.3 Doelstelling, hoofdvraag en onderzoeksvragen

Doel van dit onderzoek is om te achterhalen in hoeverre lokale Haagse media de demografische diversiteit in het nieuws weerspiegelen. Dit doel probeer ik te bereiken aan de hand van de hoofdvraag: *In welke mate weerspiegelen Haagse media de demografische diversiteit in het nieuws?* Om de hoofdvraag te beantwoorden, heb ik de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

1. Hoe vaak berichten Haagse media over etnische minderheden?
2. Met welke frames representeren Haagse media etnische minderheden?

De eerste onderzoeksvraag beantwoord ik aan de hand van een kwantitatieve inhoudsanalyse. Ik kwantificeer of de mate waarin etnische minderheden in het nieuws voorkomen, overeenkomt met de demografische diversiteit.

De tweede onderzoeksvraag beantwoord ik met een kwantitatieve en kwalitatieve framinganalyse. Door middel van een deductieve framinganalyse analyseer ik hoe minderheden in het nieuws worden gerepresenteerd.

1.4 Afbakening begrip ‘etnische minderheden’

‘Etnische minderheden’ is een vaag begrip, want welke sociale groepen worden hieronder verstaan? Ik hanteer de volgende definitie voor ‘etnische minderheid’: *‘een groep die geringer van aantal is dan de rest van de bevolking van een gemeente, waarvan de leden andere etnische, religieuze of linguïstische kenmerken vertonen en een solidariteit tonen gericht op het voortbestaan van hun cultuur.’* Deze definitie is opgesteld door het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek voor het in kaart brengen van het nieuwsecosysteem in Den Haag - de dataset waar ik ook gebruik van maak. Om discrepantie tussen mijn scriptie en de werkwijze van het Fonds te voorkomen, hanteer ik dezelfde definitie, maar specificeer ik die door mij uitsluitend te focussen op de vier grootste bevolkingsgroepen van Den Haag: de Turken, Surinamers, Marokkanen en Antillianen (Den Haag in Cijfers, z.j.).

1.5 Maatschappelijk belang: morele en sociale belangen

Met het construeren van de representatie van etnische minderheden in de Haagse media zijn morele en sociale belangen gemoeid. Morele belangen, omdat media idealiter een weerspiegeling van de samenleving zouden moeten zijn, waarin alle sociale groepen in de berichtgeving zijn ingesloten om sociale uitsluiting te voorkomen (d’Haens en Bink, 2006). En sociale belangen om twee redenen: ten eerste, als etnische minderheden regelmatig in een specifieke context of in dezelfde rollen in het nieuws worden geconstrueerd, krijgen zij een negatieve reputatie in de maatschappij. Ten tweede, media zijn voor de autochtone bevolking een belangrijke, of in sommige gevallen zelfs enige, informatiebron over minderheidsgroepen. Hierdoor is het van belang dat etnische minderheden in het nieuws worden besproken, zodat men over elkaar wordt geïnformeerd (Koetsenruijter & Van Hout, 2014).

1.6 Wetenschappelijke relevantie: meer kennis genereren

Onderzoek naar de representatie van etnische minderheden in de lokale media is een onderbelicht onderwerp in de wetenschap. De wetenschappelijke relevantie van deze scriptie ligt dan ook in het verhogen van academische kennis over de manier waarop etnische minderheden worden gerepresenteerd in het Haagse nieuws.

1.7 Onderzoeksverloop

De grootste etnische minderheidsgroepen in Den Haag zijn: Turken, Marokkanen, Antillianen en Surinamers. Het oorspronkelijke idee was om te tellen hoe vaak media berichten over de individuele groepen. Dit liep echter anders: de dataset bevatte weinig berichten waarin specifiek deze groepen werden aangesproken. Bij het gebrek aan data, heb ik de keuze gemaakt om uitsluitend te analyseren of de groepen tezamen (in totaal 24,6 procent van de Haagse bevolking) worden vertegenwoordigd in de media-berichtgeving.

1.8 Leeswijzer: scriptiestructuur

In het eerste hoofdstuk, de inleiding, heb ik mijn onderzoek en de hoofdvraag geïntroduceerd. In hoofdstuk twee bespreek ik theoretische concepten die samenhangen met de representatie van etnische minderheden, denk aan: representatie, framing, discoursanalyse en studies over de representatie van minderheden. In hoofdstuk drie komen uitgebreid de gehanteerde onderzoeksmethoden voor de inhoudsanalyse en framinganalyse aan bod. En de rol van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek bij het verzamelen van de data wordt ook in dit hoofdstuk inzichtelijk gemaakt. Ik beschrijf de onderzoeksresultaten in hoofdstuk vier. Deze scriptie wordt afgesloten aan de hand van een heldere conclusie, discussie, inclusief aanbevelingen voor vervolgonderzoek in hoofdstuk vijf en zes.

2. THEORIE OVER MEDIAREPRESENTATIES

Dit hoofdstuk gaat in op theoretische concepten met betrekking tot mediarepresentaties van etnische minderheden. In paragraaf 2.1 leg ik de verschillende visies op representatie uit (Hall, 1997). Paragraaf 2.2 gaat in op discoursanalyse (Van den Berg, 2004) en framinganalyse (Entman, 1993; De Vreese, 2005). In paragraaf 2.3 licht ik de kenmerken van nieuwsframes toe (De Vreese, 2005; Levin, Schneider, Geath, 1998). In de volgende paragrafen, 2.4 en 2.5, komen studies naar issue-specifieke (o.a. Van Gorp, 2006; Vliegenthart & Roggeband, 2007) en generieke frames (o.a. d’Haenens & Bink, 2006; Hassen et al., 2017) voor etnische minderheden aan bod. In paragraaf 2.6 worden de frames voor de deductieve framing analyse besproken, en onderverdeeld in positieve en negatieve frames (Shadid, 2009; Semetko en Valkenburg, 2000). Tot slot, in de laatste paragraaf van dit hoofdstuk besteed ik aandacht aan studies die gaan over frequenties van minderheden in het nieuws (Vandenberghé et al., 2015; Sengupta, 2006).

2.1 Representatie: media als spiegel van de samenleving

Volgens Hall (1997) betekent ‘representatie’ de inzet van beeld en taal om een boodschap uit te dragen. Hall onderscheidt drie visies op representatie: de *reflectieve*, *constructionistische* en *intentionele* benadering. Wat betreft mediarepresentaties, houdt de reflectionistische visie in dat media een weerspiegeling van de werkelijkheid zouden moeten zijn, waarin alle sociale groepen uit de maatschappij zijn ingesloten (McQuail, 1992). Deze visie wordt echter bekritiseerd door de constructivisten. Deze stroming stelt dat de ‘objectieve werkelijkheid’ niet bestaat en beschouwt media als een *constructie* van de werkelijkheid. Bij het construeren van representaties spelen maatschappelijke machtsverhoudingen een rol: media bepalen welke sociale groepen in het nieuws komen en journalisten hebben een voorkeur voor elite-bronnen. Hierdoor bepalen elite-personen hoe de werkelijkheid wordt gerepresenteerd (Vandenberghé, d’Haenens & Van Gorp, 2015). Tot slot de intentionele benadering, die beschouwt representatie als de unieke betekenis die de spreker zelf aan de boodschap geeft, en gaat ervan uit dat ontvangers deze boodschap kritiekloos overnemen (Hall, 1997). Ik hanter de reflectionistische visie op representatie in deze scriptie en ga verder niet in op de constructivistische of intentionele visie. Hoe vaak etnische minderheden in het

Haagse nieuws aan bod zouden moeten komen, wordt in deze scriptie vanuit de reflectionistische visie als volgt geoperationaliseerd: van journalisten wordt verwacht dat de mate waarin etnische minderheden in het Haagse nieuws voorkomen, overeenkomt met de demografische diversiteit (Napoli, 1999). Maar naast een proportionele etniciteitsverdeling is de context waarin minderheden worden voorgesteld in het nieuws ook van belang bij het in kaart brengen van de representatie. Daarom analyseer ik in deze scriptie ook met welke frames etnische minderheden in het Haagse nieuws voorkomen. Qua mediaframes wordt vanuit de reflectionistische visie verwacht dat journalisten frames met verschillende perspectieven in het nieuws aan bod laten komen, zodat de sociale realiteit zo goed mogelijk wordt weergegeven (Vandenbergh, et al., 2015). Ten slotte heb ik nog een laatste opmerking over het in kaart brengen van de representatie aan de hand van mediaberichtgeving. Volgens Devroe (2007; p. 21) is het niet mogelijk *‘om perfect te weten of een bepaalde groep, thema, religie objectief en correct gepresenteerd wordt’*. Ik ben mij hiervan bewust, en ik heb dan ook als doel om in deze scriptie uitsluitend uitspraken te doen over de richting en redelijkheid van de representaties.

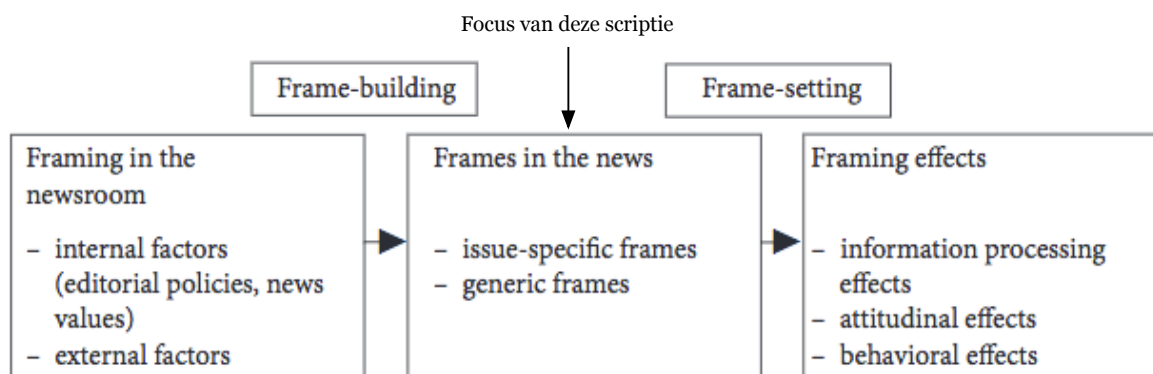
2.2 Framinganalyse als discoursmethode

Ik gebruik een discoursanalyse als overkoepelend paradigma dat helpt bij het analyseren, welke frames media inzetten bij nieuws over etnische minderheden. Een discoursanalyse onderzoekt hoe taal de werkelijkheid vormgeeft. Die benadert taal als sociaal gedrag: taal vormt een eigen werkelijkheid, en is niet slechts een middel om de realiteit buiten de taal weer te geven. Binnen een discoursanalyse kunnen frames worden ingezet als conceptueel instrument om te analyseren hoe journalisten bepaalde onderwerpen in het nieuws construeren (Van den Berg, 2004). Van het concept ‘framing’ zijn vele definities bekend, maar deze scriptie houdt de veelgebruikte definitie van Entman (1993, p. 52) aan. Volgens Entman selecteren journalisten bepaalde stukken informatie van de waargenomen werkelijkheid, zodat het publiek specifiek die stukken onder ogen krijgt en daaraan aandacht besteedt.

De Vreese (2005, p. 52) stelt dat framing uit de processen *‘frame-building’* en *‘frame-setting’* bestaat (zie figuur 1 op pagina 13). Frame-building bestaat uit de interne factoren (zoals redactionele keuzes) en externe factoren (de invloed van elitebronnen op journalisten) die bepalen hoe frames voorkomen in het nieuws. En frame-setting gaat over de effecten van frames op het publiek. Deze scriptie is uitsluitend

gefocusd op het element ‘frames in the news’ (aangegeven met pijl in figuur 1); aan de hand van een deductieve framinganalyse, onderzoek ik welke frames voor etnische minderheden in het Haagse nieuws voorkomen.

Een tekortkoming van dit onderzoek is dat frames op deze manier niet gedegen worden geïdentificeerd volgens Reese (2007; p. 148): *“Highlighting simple description of media frames is tempting, and a frequent approach given the easy availability of media texts, but this risks reifying them—locking them in place, as though they were not part of a larger conversation, serving particular interests, and undergoing changes over time.”* Het enkel beschrijven van welke frames in het nieuws voorkomen, geeft volgens Reese weinig informatie over de betekenis ervan, omdat frames betekenis krijgen in interactie met het publiek. De gehanteerde aanpak in dit onderzoek heeft tot gevolg dat ik enkel de dominante frames in het Haagse nieuws kan benoemen, maar wat de effecten ervan op het publiek zijn, laat ik achterwege.

Figuur 1: integraal procesmodel voor framing (bron: De Vreese, 2005; p. 52).

2.3 Kenmerken nieuwsframes

Het is volgens Semetko en Valkenburg (2000) bij een deductieve aanpak van belang dat de onderzoeker een idee heeft welke frames bij het nieuwsonderwerp worden gebruikt. Deze frames moeten volgens Cappella & Jamieson (1997, p. 47) voldoen aan de volgende criteria: *“First, the frame should have identifiable conceptual and linguistic characteristic. Second, it should be commonly observed in journalistic practice. Third, the frame should be able to be reliably distinguished from other frames.”* Met het eerste criterium bedoelen Cappella & Jamieson dat een frame herkenbare tekstuele kenmerken heeft. Het tweede punt houdt in dat het bestaan van een frame in het nieuws, meerdere malen door wetenschappers is aangetoond. En met de laatste opmerking bedoelen Cappella & Jamieson dat een frame onderscheidende kenmerken ten opzichte van andere frames heeft. Ook een belangrijk gegeven voor dit onderzoek

is dat De Vreese (2005) twee soorten frames onderscheidt: *issue-specifieke* en *generieke* mediaframes (zie figuur 1). Issue-specifieke frames worden ingezet bij onderzoeken naar een specifiek nieuwsonderwerp. Het onderzoek van Shah et al. (2002) is hiervan een voorbeeld. Shah et al. hebben drie frames gevonden die karakteriserend waren voor de finalerondes van de Amerikaanse verkiezingen, namelijk: *'Clinton behavior scandal'*, *'Liberal response scandal'* en de *'Conservative attack schandal'* (Shah et al., 2002; p. 344). Een voordeel is dat met behulp van dit soort frames, een nieuwsonderwerp – zoals de finalerondes van de Amerikaanse verkiezingen - gedetailleerd in kaart kan worden gebracht. Een nadeel is dat issue-specifieke frames lastig te generaliseren zijn, juist omdat ze diep ingaan op een bepaald onderwerp en daardoor weinig inzichten bieden bij nieuwsitems met ander onderwerp (De Vreese, 2005).

Generieke frames zijn algemene frames die minder gedetailleerd op een nieuwsonderwerp ingaan, en daardoor geschikt zijn voor allerlei nieuwsberichten, ongeacht het onderwerp. Met dit soort frames kunnen algemene vergelijkingen tussen verschillende nieuwsartikelen worden gemaakt en ze lenen zich goed voor generalisatie (De Vreese, 2005). De Vreese (p. 55) onderscheidt twee soorten onderzoeken die gebruik maken van generieke frames: *"One group of studies of generic frames concentrates on the coverage of politics, in particular election campaigns. A second group focuses on generic news frames that are structural and inherent to the conventions of journalism."* Een voorbeeld van een generiek frame is het *conflictframe*: dit frame kan toegepast worden op verschillende nieuwsonderwerpen om te achterhalen of er sprake is van een onenigheid (Semetko en Valkenburg, 2000).

Chong en Druckman (2007) zijn ook van mening dat sommige frames bij verschillende onderwerpen kunnen worden toegepast, maar zij geven de voorkeur aan het koppelen van generieke frames aan een expliciet onderwerp. Zij stellen (p. 107): *"Also, if there is a feature in the communication such as conflict that is not connected to an issue and evaluation, we suggest using a term other than frame."*

Tot slot maken Levin, Schneider, Geath (1998) onderscheid tussen positieve en negatieve frames. Dit worden ook wel *valence* frames genoemd. Het beoordelen of een frame positief of negatief is, kan subjectief zijn. Dit hangt namelijk af van je eigen oordeel: wat de een als een positief frame beschouwt, kan de ander als negatief ervaren (Levin, Schneider, Geath, 1998). Bos et al. (2016) beargumenteren dat issue-specifieke frames over minderheden veelal negatief van aard zijn, en stellen dat deze frames ook negatieve attitude ten opzichte van allochtonen kunnen bevorderen. Ondanks dat deze

scriptie niet de effecten van frames op de ontvanger onderzoekt, acht ik het nuttig om niet alleen negatieve issue-specifieke frames voor de deductieve framinganalyse te selecteren, maar ook positieve generieke frames, zodat de onderzoeksmethode in deze scriptie de ruimte geeft om positieve frames te ontdekken.

Het onderscheid tussen positieve en negatieve frame-indicatoren operationaliseer ik, net zoals Grabe & Kamhawi (2006), door zelf te oordelen of een frame een positieve of negatieve connotatie bevat. Het vaststellen of een frame positief of negatief is, werd door de onderzoekers gedaan door te constateren of de nadruk van een bericht ligt op het succes (zoals het slagen van een missie in Afghanistan) of juist het falen daarvan. Om op een gedegen wijze frames te selecteren die aansluiten bij dit onderzoek, bespreek ik in de volgende paragrafen eerdere studies naar issue-specifieke en generieke frames voor etnische minderheden. Deze inzichten geven belangrijke achtergrondinformatie over de manier waarop ik mijn deductieve framinganalyse kan inkaderen.

2.4 Studies naar issue-specifieke frames voor minderheden

In de loop der jaren zijn verschillende studies uitgevoerd naar issue-specifieke frames voor etnische minderheden in de media (o.a. Van Gorp, 2006; Vliegenthart & Roggeband, 2007; Cheng, Igartua, Palacios, Acosta & Palito, 2014; Shadid, 2009). Van Gorp (2006) heeft onderzocht hoe Vlaamse media schrijven over asielzoekers. Met een inductieve framinganalyse heeft Van Gorp gezocht naar twee frames (p. 239): “*Het frame dat asielzoekers voorstelde als indringers (het Indringer-frame) en ten tweede het frame dat hen presenteerde als onschuldige slachtoffers (het Slachtoffer-frame).*” De onderzoeker concludeert dat ‘asielzoeker als indringer’ het meest voorkomt in het Vlaamse nieuws.

Vliegenthart & Roggeband (2007) analyseerden welke frames uit het politieke debat over integratie en migratie in de Nederlandse media heersen. Zij concludeerden dat drie issue-specifieke frames het nieuws domineren: het *emancipatieframe*, *multiculturele frame* en het *slachtofferframe* (p. 530-531). Het emancipatieframe houdt in dat de positie van migranten in de maatschappij als problematisch wordt ervaren. Het multiculturele frame bericht over de voordelen van verschillende culturen in de maatschappij. En het slachtofferframe gaat met name over onderdrukte vrouwen, die als slachtoffer worden gezien. De resultaten van Vliegenthart & Roggeband stemmen

overeen met Van Gorp (2006), omdat beide studies concluderen dat er sprake is van een slachtofferframe in het nieuws over minderheden.

Cheng et al. (2014) hebben onderzocht welke frames voor minderheden in het Spaanse nieuws het meest voorkomen. Van de 10 onderzochte frames, bleek het *criminaliteitsframe*, waarmee migranten in verband met misdaad worden besproken, dominant. Tot slot de frames van Shadid (2009) over de representatie van minderheden. Volgens Shadid worden minderheden gepresenteerd via de volgende frames (p. 177-181): *etnocentrismeframe*, *culturele-generaliseringsframe*, *stigmatiseringsframe* en *lekenframe*. In het etnocentrismeframe worden wij/zij-tegenstellingen verkondigd, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen ‘onze’ cultuur en ‘hun’ cultuur. Het stigmatiseringsframe presenteert allochtonen als ‘probleemgroepen’, met het lekenframe worden allochtonen uitsluitend als ‘normale’ burgers voorgesteld (niet als expert), en tot slot: het culturele-generaliseringsframe, waarmee minderheden als één homogene groep worden geportretteerd.

2.5 Studies naar generieke frames voor minderheden

Zoals eerder besproken, geven Chong en Druckman (2007) de voorkeur aan het koppelen van generieke frames aan een expliciet onderwerp. Deze scriptie heeft als onderwerp: de representatie van minderheden. Daarom gaat deze paragraaf in op studies die generieke frames hebben ingezet bij het in kaart brengen van de representatie van minderheidsgroepen. Het onderzoek van Semetko en Valkenburg (2000) over generieke frames in de Nederlandse pers, is een voorbeeld van een veel gehanteerde methode naar framingonderzoek bij de representatie van etnische minderheden (o.a. d’Haenens & Bink, 2006; Hassan, Azmi & Abubakar, 2017; d’Haenens & Lange, 2001). Ik begin met het onderzoek van d’Haenens & Bink (2006) over hoe het Algemeen Dagblad (AD) tussen 1998 en 2004 berichtte over de islam.

Aan de hand van een framinganalyse – gebaseerd op de generieke framematrix van Semetko en Valkenburg (2000) - probeerden de onderzoekers te achterhalen of er sprake was van *reframing* in het AD na de moord op Theo van Gogh en welke frames het meest voorkomen in nieuwsberichten over de islam. De onderzoekers hadden verwacht dat na de moord op Van Gogh, het verantwoordelijkheidsframe (waarin de verantwoordelijkheid wordt gelegd bij groepen of individuen) en het human interest frame (aandacht voor emoties) prominenter aanwezig zouden zijn. In de framinganalyse hanteerden d’Haenens & Bink dezelfde werkwijze als Semetko en Valkenburg. Aan

de hand van twintig ja/nee-stellingen konden vijf frames (conflictframe, human interest frame, verantwoordelijkheidsframe, economische consequenties frame, en het moraliteitsframe) worden geïdentificeerd. Uit de framinganalyse bleek echter dat er geen verschil was tussen de gehanteerde frames voor en na de moord op Van Gogh. D'Haenens & Bink (p. 364): “*Kennelijk is de structuur van de hier gehanteerde generische frames dus tamelijk robuust en weinig gevoelig voor ingrijpende maatschappelijke veranderingen zoals de moord op Van Gogh.*” Wel bleken aspecten van het moraliteitsframe en het verantwoordelijkheidsframe meer voor te komen na de moord op Van Gogh. Het moraliteitsframe zagen de onderzoekers terug in berichten die verwijzen naar religieuze ideeën. En het verantwoordelijkheidsframe werd bijvoorbeeld in berichten geconstateerd die refereren naar de daders.

Hassan et al. (2017) gebruikten ook de generieke frames van Semetko en Valkenburg om te vergelijken hoe Maleisische en Nigeriaanse media berichten over islamgerelateerde evenementen. Zij hebben de matrix van Semetko en Valkenburg enigszins aangepast door het *criminaliteitsframe* toe te voegen (waar de islam wordt besproken in verband met misdaad). En zij hebben het economische consequenties frame ietwat aangepast, door met dit frame uitsluitend te focussen op de consequenties van een evenement of issue op een bepaalde groep of individu – in plaats van te focussen op de *economische* consequenties op een bepaalde groep of individu.

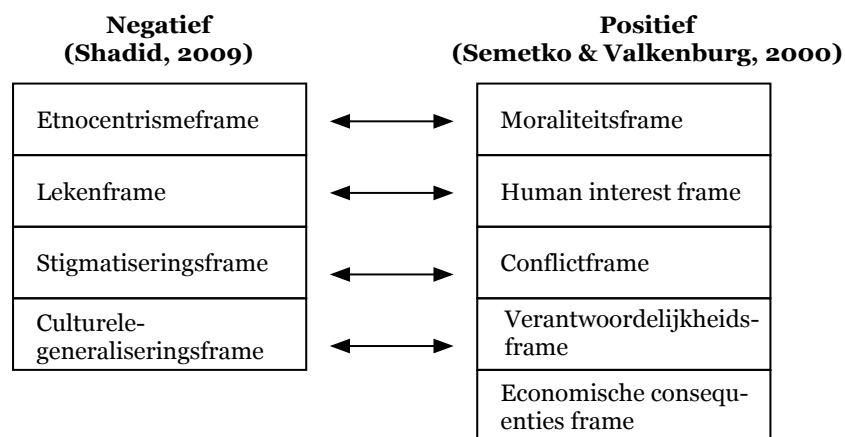
De onderzoekers hebben in totaal 599 artikelen geanalyseerd, en de meeste artikelen over de islam – in totaal 249 – hadden het human interest frame (aandacht voor emoties). Gevolgd door het conflictframe (aandacht voor conflictsituaties), dat 228 keer is aangetroffen. En van de overige berichten hadden 60 artikelen het consequentiesframe, 32 artikelen het criminaliteitsframe, 11 het verantwoordelijkheidsframe (het neerleggen van de verantwoordelijkheid bij de islam), 19 het moraliteitsframe (de morele of religieuze visie wordt besproken).

Ook zijn de frames van Semetko en Valkenburg ingezet door d'Haenens & Lange (2001) bij een onderzoek naar de gebruikte frames van regionale nieuwsmedia voor asielzoekers. De onderzoekers hadden verwacht dat in regio's waarin een negatieve attitude heerst ten opzichte van asielzoekers, de regionale media vooral berichten met het conflictframe en het economische consequenties frame. In de regio's waar men positiever tegen asielzoekers aankijkt, verwachtten de onderzoekers dat media berichten met het human interest frame en moraliteitsframe. Ter aanvulling van de onderzoeksmethode van Semetko en Valkenburg, hanteerden d'Haenens & Lange ook open

vragen om veelvoorkomende thema's, het gebruik van metaforen en sleutelwoorden in kaart te brengen. Uit de resultaten bleek dat het human interest frame in alle regionale kranten veelvuldig wordt ingezet voor asielzoekers, ongeacht de attitude van bewoners. D'Haenens en Lange konden geen verband vinden tussen de attitude van bewoners ten opzichte van asielzoekers en de gebruikte nieuwsframes. Ook hebben de onderzoekers het moraliteitsframe niet aangetroffen in de regionale media. Dit betekent dat nieuws over de komst over asielzoekers en asielzoekerscentra zelden gaat over moraliteit, religieuze ideeën of gedragsregels.

2.6 Positieve en negatieve frames voor minderheden

In de voorgaande paragrafen zijn studies naar issue-specifieke en generieke frames voor etnische minderheden besproken. In deze paragraaf selecteer ik – op basis van de besproken onderzoeken - issue-specifieke en generieke frames voor dit onderzoek, en ik verdeel deze frames in positieve en negatieve frames. Voor de deductieve framinanalyse heb ik de issue-specifieke framematrix van Shadid (2009) en de generieke frames van Semetko en Valkenburg (2000) geselecteerd. De generieke frames van Semetko en Valkenburg operationaliseer ik in deze scriptie als positieve frames, en de issue-specifieke frames van Shadid als negatieve frames. In deze paragraaf onderbouw ik, hoe ik de frames operationaliseer en waarom bepaalde frames positief of negatief zijn.

Figuur 2: visueel model negatieve en positieve frames

In figuur 2 heb ik de frames van Shadid (2009) en de matrix van Semetko en Valkenburg (2000) onderverdeeld in positieve en negatieve frames. Elk frame heeft een tegenhanger, bijvoorbeeld: de positieve tegenhanger van het etnocentrismeframe is het

moraliteitsframe. Alleen het economische consequenties frame heeft geen negatieve tegenhanger. Hieronder leg ik uit waarom bepaalde frames elkaars tegenhangers zijn.

Etnocentrismeframe versus moraliteitsframe

Door middel van het etnocentrismeframe worden ‘wij-zij’-tegenstellingen geportretteerd in de media, waarbij ‘onze’ cultuur in een beter licht wordt gezet dan ‘hun’ cultuur. Bijvoorbeeld, de islam wordt in dit frame geportretteerd als ‘de vijand van het westen’. Maar ook worden bepaalde groepen die eigenlijk tot ‘wij’ behoren, verwaarloosd, door expliciet te verwijzen naar etnische afkomst van Turken en Marokkanen in het nieuws, terwijl zij net zo goed ook Nederlanders zijn (Shadid, 2009).

Het moraliteitsframe besteedt aandacht aan moreel gedrag - of het ontbreken daarvan. In dit frame komen religieuze overtuigingen of morele boodschappen voor over hoe men zich zou moeten gedragen (Semetko en Valkenburg, 2000). Het moraliteitsframe heb ik gecategoriseerd als een positief frame, omdat in dit frame morele overwegingen aan bod kunnen komen over wat de maatschappij en de overheid kunnen betekenen voor minderheden, bijvoorbeeld in kwesties zoals racisme en discriminatie.

Lekenframe versus human interest frame

Met het lekenframe bedoelt Shadid (2009) dat de stem van etnische minderheden weinig doorklinkt in de berichtgeving, en als zij in het nieuws komen, treden zij uitsluitend op als ‘gewone burgers’ - in plaats van deskundigen. Het human interest frame daarentegen biedt plaats voor emoties en persoonlijke verhalen. Met dit frame krijgen minderheden een ‘gezicht’ in het nieuws, en kunnen zij aan het woord komen als expert (Semetko en Valkenburg, 2000).

Stigmatiseringsframe versus verantwoordelijkheidsframe

Het stigmatiseringsframe houdt in dat allochtonen in het nieuws worden gepresenteerd als zogeheten ‘probleemgroepen’ door hen in verband te brengen met ‘*criminaliteit, misdaad, misbruik van sociale voorzieningen, terrorisme, werkloosheid en drugs*’ (Shadid, 2009; p. 178). Het verantwoordelijkheidsframe is volgens Semetko en Valkenburg (2000, p. 96): “*This frame presents an issue or problem in such a way as to attribute responsibility for its cause or solution to either the government or to an*

individual or group.” Het accent in dit frame ligt dus op het leggen van de verantwoordelijkheid of oplossing bij de overheid, individu of groep, om voor het publiek inzichtelijk te maken wie verantwoordelijk is voor een probleem of issue. Het verantwoordelijkheidsframe is een positieve tegenhanger van het stigmatiseringsframe, omdat de overheid ook kan worden aangewezen als verantwoordelijke voor een probleem issue (zoals de stagnerende integratie) in plaats van de verantwoordelijkheid uitsluitend toe te schrijven aan minderheden - zoals in het stigmatiseringsframe.

Culturele-generaliseringsframe versus conflictframe

Shadid omschrijft het culturele-generaliseringsframe als volgt: *“Met behulp van dit frame worden Marokkaanse en Turkse Nederlanders gepresenteerd als één homogene groep en als moslims bij wie de religieuze identiteit alle andere sociale identiteiten overwoekert. De uniciteit van het individu wordt daarmee ernstig tekortgedaan”* (p.180). In dit frame worden moslims gepresenteerd als *de* moslims van Nederland, maar dit is *‘iets wat zij per definitie niet kunnen zijn, omdat de islam geen hiërarchische georganiseerde geloofsgemeenschap is en Nederlandse moslims sterk verdeeld zijn langs etnische scheidslijnen’* (p. 181). Ook wordt ongewenst gedrag in dit frame verklaard aan de hand van religie. De islam wordt gesimplificeerd neergezet waarbij er slechts twee soorten moslims worden onderscheiden: de ‘normale’ en de ‘radicale’ moslims, terwijl de islam niet te simplificeren is via zo’n tweedeling (Shadid, 2009).

In het conflictframe worden conflicten tussen individuen en groepen benadrukt. Er wordt onderscheid gemaakt tussen winnaars/verliezers en dader/slachtoffers (Semetko en Valkenburg, 2000). In deze scriptie wordt het conflictframe als positief frame geoperationaliseerd, omdat minderheden in dit frame ook slachtoffer kunnen zijn in plaats van uitsluitend dader, zoals in het (negatieve) culturele-generaliseringsframe van Shadid (2009).

Economische consequenties frame

Het economische consequenties frame wordt door journalisten gebruikt om een probleem, issue of gebeurtenis te beschrijven aan de hand van economische gevolgen voor een land, persoon, regio of instelling (Semetko & Valkenburg, 2000). Dit frame heeft positieve elementen, omdat de economische voordelen van minderheden voor de

maatschappij kunnen worden besproken. Verder heeft dit frame geen negatieve tegenhanger.

2.7 Frameclusters

Om de frames van Shadid (2009) en de framematrix van Semetko en Valkenburg gedegen in kaart te brengen door middel van een deductieve framinganalyse, adviseren Matthes & Kohring (p. 263) het volgende: “*We suggest splitting up the frame into its separate elements, which can be quite easily be coded in a content analysis. After this, a cluster analysis of those elements should reveal the frame.*” Van Gorp (2006) noemt deze frame-elementen *framing devices*. Met framing devices kunnen frames worden herkend aan de hand van retorische structuren, zoals: ‘*metaforen, uitdrukkingen, voorbeelden, beschrijvingen en visuele beelden, lexicale keuzes, cijfergegevens, symbolen, stereotypen en bronnen*’ (p. 83). De framing devices zijn letterlijk uit de tekst te halen, en deze elementen kunnen worden samengevat in een framematrix (Van Gorp, 2006). Gamson en Modigliani (1998) hanteren dezelfde strategie als Van Gorp (2006), zij gebruiken echter de term ‘media package’ voor een groep framing devices. Kortom, bij een deductieve framinganalyse komt het erop neer dat de onderzoeker eerst een framematrix met de framing devices maakt, om vervolgens via een deductieve zoekstrategie na te gaan in welke mate deze devices, en daarmee de frames, in de mediaberichten voorkomen (Van Gorp, 2006). Ik heb matrixen gemaakt voor de frames van Shadid (2009) en de set frames van Semetko en Valkenburg (2000) op basis van de besproken kenmerken uit paragraaf 2.3 (zie bijlage V).

2.8 Studies naar frequenties van minderheden in het nieuws

Deze scriptie tracht ook in kaart te brengen hoe vaak minderheden in het Haagse nieuws voorkomen en of dit getal overeenkomt met demografische diversiteit. Om dit op een gedegen wijze uit te voeren, wordt in de laatste paragraaf van dit hoofdstuk aandacht besteed aan studies die gaan over frequenties van minderheden in het nieuws. Een voorbeeld van zo’n studie is het onderzoek van VandenBerghe et al. (2015). De onderzoekers hebben de demografische diversiteit op het gebied van leeftijd, gender en etniciteit in de Vlaamse kranten geanalyseerd. Ik beperk mij uitsluitend tot de inzichten en gehanteerde methode voor het in kaart brengen van etniciteit in het nieuws. De onderzoekers waren aan de hand van een kwantitatieve inhoudsanalyse nagegaan hoe vaak en in welke context etnische minderheden in het Vlaamse nieuws

voorkomen. De verhoudingen van etniciteit in het nieuws werden afgewogen tegen de bevolkingsgegevens. Deze operationalisering gold als theoretisch uitgangspunt om de diversiteit in het nieuws na te gaan, en niet als richtlijn voor de journalistieke werkwijze. De onderzoekers constateerden (p. 182) dat etnische minderheden vaker in het nieuws worden vermeld (12,7%) in vergelijking met hun demografische aandeel in de maatschappij (9%). Maar als sportnieuws niet wordt meegeteld, dan komen minderheidsgroepen maar voor 3,3 procent aan bod in nieuws. Vandenberghe et al. concluderen dat etnische minderheden vooral voorkomen in nieuws met de thema's: sport, misdaad en migratie. Bij andere nieuwsthema's komen minderheden amper voor. De onderzoekers stellen dan ook dat Vlaamse kranten een weinig demografisch divers beeld over etnische minderheden laten zien en verklaren dit resultaat met het gegeven dat journalisten een voorkeur hebben voor elite-bronnen in het nieuws. En deze bronnen zijn voornamelijk 'wit', waardoor etnische minderheden minder vaak in het nieuws voorkomen (Vandenberghe et al., 2015).

Een studie die de demografische diversiteit op een soortgelijke manier in kaart brengt, is *'Reading Representations of Black, East Asian, and White Women in Magazines for Adolescent Girls'* van Sengupta (2006). Dit onderzoek is geen klassieke inhoudsanalyse van de mediaberichtgeving. Maar de methode die Sengupta gebruikt bij het in kaart brengen van de representatie van witte, zwarte en Aziatische vrouwen in magazine-advertenties, maakt haar studie relevant om in deze scriptie te bespreken. Sengupta gebruikt het *proportionality criterion*, dat stelt dat de frequenties van populaties in de werkelijkheid ongeveer gelijk moeten zijn aan de frequenties van de populaties in de media, om discriminatie en sociale uitsluiting te voorkomen (Sengupta, 2006). De onderzoeker gaat uit van hetzelfde principe als Vandenberghe et al. (2015), maar het proportionaliteitsbeginsel vormt een concreter theoretisch uitgangspunt bij het tellen, hoe vaak etnische minderheden worden besproken in het Haagse nieuws, en of deze frequentie demografisch representatief is. Voor deze scriptie zou het proportionaliteitsbeginsel als volgt worden uitgewerkt. De grootste etnische minderheidsgroepen in Den Haag zijn de Turken (7,6%), Marokkanen (5,8%), Surinamers (8,8%) en Antillianen (2,4%). Deze groep vormt in totaal 24,6% van de Haagse bevolking. Dit zou volgens het proportionaliteitsbeginsel betekenen dat het Haagse nieuwsaanbod voor 24,6% gevuld zou moeten zijn met nieuws over deze etnische groepen.

3. ONDERZOEKSMETHODEN

In dit hoofdstuk licht ik de onderzoeksmethoden van deze scriptie toe. De volgende onderwerpen komen aan bod: het ontstaan van de dataset, het methodologisch kader, operationalisatie codeboek en onderzoeksvariabelen, en codeerproces. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met informatie over de betrouwbaarheid en validiteit en de voor- en nadelen van de gehanteerde onderzoeksmethode.

3.1 Het 4G-onderzoek van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek

Voor deze scriptie heb ik gebruik gemaakt van de dataset die tot stand is gekomen in samenwerking met het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek. In deze paragraaf licht ik kort het onderzoek van het Fonds toe, uit welke media de steekproef bestaat, en ik specificeer welke data ik heb gebruikt voor deze scriptie. Het Stimuleringsfonds heeft het nieuwsecosysteem van de G4-steden: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht in kaart gebracht aan de hand van twee deelonderzoeken:

- Deelonderzoek 1: welk lokaal nieuws worden door nieuwsmedia gebracht?
- Deelonderzoek 2: hoe worden lokale nieuwsgebeurtenissen verslagen?

Relevant voor deze scriptie zijn de gegenereerde data uit deelonderzoek 1 van Den Haag. Voor het eerste deelonderzoek had het Stimuleringsfonds alle onafhankelijke, grotere, nieuwaanbieders uit de regio geselecteerd: van online tot offline, krant tot televisie; elk mediumtype zat in deze selectie. Een overzicht van de geselecteerde media is te vinden in bijlage I. Vervolgens is het nieuwsaanbod van deze media van 12 tot en met 18 september 2016 op een kwantitatieve wijze door de studenten van Universiteit Leiden geanalyseerd.

Met de kwantitatieve inhoudsanalyse zijn in totaal 1780 berichten gescoord, waarvan 43 berichten zijn gecodeerd onder het onderwerp ‘minderheden en integratie’. Dit zijn berichten die gaan over migrantengroepen, vluchtelingenopvang en integratievraagstukken. Deze scriptie heeft uitsluitend de artikelen met het onderwerp ‘minderheden en integratie’ geselecteerd en geanalyseerd (een overzicht van deze artikelen is te vinden in bijlage II). Meer over de gehanteerde onderzoeksmethode in deze scriptie leest u in de volgende paragraaf.

3.2 Methodologisch kader: kwantitatieve en kwalitatieve inhoudsanalyse

In deze scriptie voer ik een kwantitatieve en kwalitatieve inhoudsanalyse uit. Inhoudsanalyse is een onderzoeksmethode gericht op ‘*de inhoud van media, in principe los van het maakproces en perceptieproces*’ (Koetsenruijter en Van Hout, 2014; p. 158). Om de hoofdvraag (‘*in welke mate representeren Haagse media de demografische diversiteit in het nieuws?*’) in deze scriptie te beantwoorden, heb ik twee onderzoeksvragen opgesteld. Ik gebruik een kwantitatieve inhoudsanalyse om de onderzoeksvraag ‘*hoe vaak berichten Haagse media over etnische minderheden?*’ te beantwoorden. En een kwalitatieve en kwantitatieve inhoudsanalyse van mediaframes om de vraag ‘*met welke frames representeren Haagse media etnische minderheden?*’ te beantwoorden. Voor beide onderzoeksvragen hanteer ik een deductieve benadering.

De eerste onderzoeksvraag wordt geoperationaliseerd op een deductieve wijze, door bestaande theorieën over de demografische diversiteit in het nieuws te testen (Elo & Kyngäs, 2007). In het theoriehoofdstuk heb ik het proportionaliteitsbeginsel gedefinieerd, dat stelt dat de mate waarin etnische minderheden voorkomen in het Haagse nieuws proportioneel overeen zou moeten komen met hun demografische aandeel in de maatschappij. Deze theorie pas ik toe om de demografische etniciteit in het Haagse nieuws te kwantificeren.

Voor de tweede onderzoeksvraag zet ik zowel een kwantitatieve als een kwalitatieve framinganalyse in. Ik heb voor zowel een kwantitatieve als kwalitatieve methode gekozen, omdat volgens Van Gorp (2006) frames vollediger aan het licht gebracht kunnen worden door een combinatie van deze twee technieken. Ook voor de framinganalyse hanteer ik een deductieve benadering. Een voorwaarde voor een gedegen deductieve benadering is dat de frames voorafgaand aan het onderzoek bekend zijn en dat de frames passen bij het onderwerp (Matthes & Kohring, 2008). Ik heb de bestaande frames van Shadid (2009) en de framematrix van Semetko en Valkenburg (2000) in het theoretisch kader gepresenteerd, en via een deductieve zoekstrategie ga ik na in hoeverre de frames in het Haagse nieuws voorkomen. Ik heb voor een deductieve benadering in deze scriptie gekozen, omdat de codering via vooraf gedefinieerde procedures verloopt, waardoor het een systematische manier van frames analyseren is (De Vreese, 2005; Van Gorp, 2006).

3.3 Operationalisatie codeboek en onderzoeksvariabelen

Om de kwantitatieve en kwalitatieve inhoudsanalyse op een gedegen wijze uit te voeren, heb ik de onderzoeksvariabelen en de codeerinstructie van tevoren vastgelegd in het codeboek. Door middel van mijn codeboek heb ik zowel kwantitatieve als kwalitatieve data over de representatie van etnische minderheden verzameld. Het codeboek is gebaseerd op het codeboek van Devroe (2007) en het codeboek van Semetko en Valkenburg (2000). De definitie van de categorieën en variabelen uit het codeboek staan hieronder uitgeschreven.

1) *Identificatie etniciteit*. Om te kwantificeren hoe vaak media over minderheden berichten, gebruik ik de onderstaande ja/nee-vragen (0 = nee; 1 = ja) om etniciteit in het nieuwsitem te identificeren. Deze vragen komen uit het codeboek van Devroe (2007; p. 87).

1. Wordt in het nieuwsitem een hoofddoek, etnische kledij of religieuze handeling in beeld gebracht of omschreven?
2. Worden uiterlijke kenmerken zoals huiskleur of gelaatstrekken in het item in beeld gebracht of omschreven?
3. Wordt een niet-westerse naam in de berichtgeving in beeld gebracht of omschreven?
4. Bevat het item een specifieke vermelding van herkomst, zoals: allochtonen, buitenlanders, jihadisten, moslims, vluchtelingen, illegalen, kleurlingen, asielzoekers, migranten, vreemdelingen, gastarbeiders of etnische minderheden?
5. Wordt de nationaliteit in het item vermeld?
6. Van geen van de besproken opties is sprake, de codeur heeft voorkennis over het persoon/nieuwsonderwerp waardoor kan worden opgemaakt dat het over een etnische minderheid gaat.

2) *Generieke frames*. De generieke frames van Semetko en Valkenburg (2000) worden zowel met ja/nee-vragen (0 = nee; 1 = ja) als met open vragen gecodeerd. Voor de open vragen moet de onderzoeker specifiek de elementen uit het nieuwsbericht kopiëren, om te onderbouwen waarom er sprake is van een ja-antwoord. Om de kwalitatieve analyse gedegen uit te voeren, heb ik voor de frames van Semetko en Valkenburg een *framematrix* opgesteld, waarin de *framing devices* per frame staan uitgeschreven (Van Gorp, 2006), zie bijlage V. De ontwikkelde methode van Van Gorp heeft ervoor gezorgd dat de kwalitatieve data op een gedegen wijze zijn geïdentificeerd in de tekst. De onderstaande vragen zijn overgenomen uit het codeboek van Semetko en Valkenburg (p. 100).

1. *Conflictframe*: a) Is er sprake van onenigheid tussen bepaalde groepen, individuen, partijen in het bericht? b) Wordt in het bericht verwezen naar ‘winnaars/verliezers’ of ‘daders/slachtoffers’? c) Worden partijen, groepen of individuen in het bericht afgekeurd? d) Komen verschillende kanten van het probleem in het bericht aan bod? e) Suggereert het bericht dat de overheid in zekere mate verantwoordelijk is voor het probleem?

2. *Human interest frame*: a) Wordt het effect van een probleem/issue op individuen of groepen in het bericht benadrukt? b) Komt in het bericht een ‘mense-lijk gezicht’ of persoonlijke ‘touch’ aan bod? c) Komen gevoelens van verontwaardiging, empathie, zorgzaamheid of meedogenloosheid in het bericht aan bod? d) worden in het bericht bijvoeglijk naamwoorden gebruikt die gevoelens als verontwaardiging, empathie, zorgzaamheid of meedogenloosheid beschrijven? e) Komt het privéleven van een nieuwsactor aan bod?

3. *Verantwoordelijkheidsframe*: a) Insinueert het bericht dat een bepaalde groep, overheid of individu verantwoordelijk is voor het probleem/issue? b) Beschrijft het bericht dat een bepaalde groep, overheid of individu het probleem kan verlichten? c) Beschrijft het bericht dat het probleem een mate van urgentie heeft? d) Worden eventuele oplossingen voor het probleem/issue in het bericht aangedragen?

4. *Economische consequenties frame*: a) Worden kosten of een bepaalde mate van uitgaven in het bericht genoemd? b) Wordt in het bericht gerefereerd naar de economische consequenties van bepaalde handelingen? c) Wordt in het bericht gesproken over financiële verliezen of winst?

5. *Moraliteitsframe*: a) Worden sociale voorschriften over hoe men zich zou moeten gedragen in het bericht besproken? b) Bevat het bericht een morele boodschap? c) Verwijst het bericht naar religieuze ideeën?

3) *Issue-specifieke frames*. Voor het coderen van de issue-specifieke frames van Shadid (2009) heb ik gebruik gemaakt van de deductieve benadering van Semetko en Valkenburg (2000) door de veronderstelde inhoud van de frames om te zetten in vragen. De geformuleerde stellingen zijn opgebouwd aan de hand van *framing devices*, die zijn samengevat in een *framematrix* (Van Gorp, 2006). De framematrix voor de frames van Shadid (2009) is te vinden in bijlage V. De methode van Van Gorp zorgde ervoor dat de stellingen daadwerkelijk waren gebaseerd op manifeste tekstkenmerken uit de mediaberichtgeving, waardoor de frames op een gedegen manier konden worden geïdentificeerd.

1. *Etnocentrismeframe*: a) Wordt de westerse cultuur positiever afgebeeld dan de islamitische cultuur? b) Wordt de islam als ‘de vijand van het westen’ geportretteerd? c) Wordt er expliciet verwezen naar de etnische afkomst van een persoon? d) Wordt in het bericht onderscheid gemaakt tussen ‘onze’ cultuur en ‘hun’ cultuur?

2. *Stigmatiseringsframe*: a) Worden allochtonen als probleemgroepen geportretteerd door hen in verband te brengen met criminaliteit en/of misdaad? b) Worden allochtonen als probleemgroepen geportretteerd door hen in verband te brengen met misbruik van sociale voorzieningen? c) Worden allochtonen als probleemgroepen geportretteerd door hen in verband te brengen met terrorisme? d) Worden allochtonen als probleemgroepen geportretteerd door hen in verband te brengen met werkloosheid?

3. *Lekenframe*: a) Komt in het bericht een allochtoon aan het woord als ‘gewone burger’? b) Komt in het bericht uitsluitend een autochtone expert aan het woord?

4. *Culturele-generaliseringsframe*: a) Worden in het bericht allochtonen neergezet als ‘de moslims van Nederland’? b) Worden moslims voorgesteld als één homogene groep? c) Wordt ongewenst gedrag verklaard vanuit de religie? d) Wordt er een tweedeling gemaakt tussen radicale en ‘normale’ moslims?

3.4 Codeerproces

Voor het coderen van de generieke frames van Semetko en Valkenburg (2000) geldt: tenminste drie vragen moeten met ‘ja’ zijn beantwoord, om te kunnen stellen dat een frame in een bericht dominant is. Om te meten of een frame van Shadid (2009) dominant is, moet tenminste één stelling met ‘ja’ zijn beantwoord. In het geval van de frames van Shadid is één ja-antwoord voldoende om te stellen dat een frame dominant is, omdat de frames zeer specifieke kenmerken hebben waardoor ‘*één element in een tekst kan voldoende zijn om de band met een frame te leggen*’ (Van Gorp, 2006; p. 56). Semetko en Valkenburg gebruikten echter een principale componentanalyse (PCA) om nieuwsframes te ontdekken aan de hand van de stellingen uit het codeboek. Ik hanteer echter geen PCA omdat mijn sample te klein is, waardoor ik niet, zoals Semetko en Valkenburg stabiele nieuwsframes aan de hand van de ja-nee/vragen kan blootleggen. Daarnaast genereer ik met mijn framinganalyse ook kwalitatieve data, waardoor een PCA niet relevant is voor mijn studie (PCA is uitsluitend geschikt voor het verwerken van kwantitatieve data). Ik verwerk daarentegen het aantal ja-antwoorden per frame in tabellen, waardoor ik een overzicht krijg welke frames het meest dominant zijn in het Haagse nieuws (deze tabellen zijn te vinden in bijlage VI). En de resultaten van de kwalitatieve analyse verwerk ik in *analyseschema’s* (bijlage VII) waarin de resultaten van de open vragen per categorie zijn uitgewerkt (Elo & Kyngäs, 2007).

3.5 Betrouwbaarheid, validiteit en generaliseerbaarheid

Een onderzoek is betrouwbaar wanneer een herhaling van het onderzoek onder dezelfde omstandigheden dezelfde uitkomsten geeft (Golafshani, 2003). De betrouwbaarheid van deze scriptie is op twee manieren gewaarborgd.

Ten eerste heeft het Fonds de intercodeursbetrouwbaarheid getest, door de betrokken zes codeurs van Universiteit Leiden hetzelfde databestand te laten coderen. Op basis van de geanalyseerde artikelen is een Krippendorff's Alpha (KALPHA) uitgevoerd, die de mate van betrouwbaarheid aantoont. In deze scriptie heb ik uitsluitend gebruik gemaakt van de data gecodeerd onder het onderwerp ‘minderheden en integratie’. De KALPHA heeft, wat betreft de gerapporteerde onderwerpen in de dataset, een score van 0.7 (zie bijlage III voor tabel). Deze score betekent dat de codeurs een

goede mate van overeenkomst hebben. Een KALPHA van 0.8 illustreert een hoge betrouwbaarheid, en de ondergrens is 0.6/0.67. Met andere woorden: een score van 0.726 zit aan de bovengrens.

Ten tweede heb ik mij bij de kwantitatieve en kwalitatieve inhoudsanalyse uitsluitend op manifeste tekstkenmerken gefocust. “*Manifest content is that which is on the surface and easily observable, such as the appearance of a particular word in a written tekst* (Potter & Levine-Donnerstein, 1999).” Voor het onderzoeken van manifeste content is geen interpretatie van de onderzoeker nodig, en omdat de tekstkenmerken letterlijk uit de tekst zijn gehaald, wordt de betrouwbaarheid vergroot (Matthes & Kohring, 2008).

Om de validiteit in de inhoudsanalyse te waarborgen, heb ik gewerkt met bestaande codeboeken (Devroe, 2007; Semetko en Valkenburg, 2000). Ik heb niet apart de betrouwbaarheid gemeten, omdat zowel de codeboeken als de frames uit eerder onderzoek voldoende betrouwbaar bleken. Het vooraf geconstrueerde codeboek heeft ervoor gezorgd dat de frames en het aantal berichten over allochtonen systematisch zijn geïdentificeerd, waardoor de resultaten op een valide manier zijn ‘gemeten’ (Potter & Levine-Donnerstein, 1999).

Wat betreft de generaliseerbaarheid, de dataset van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek is opgesteld door onafgebroken één week lang het nieuws te coderen. Aan deze aanpak zit een risico: als een bepaald nieuwsfeit de week domineert (zoals verkiezingen), dan kan het gebeuren dat de data worden verstoord door dat onderwerp vanwege het gebrek aan variëteit aan andere nieuwsonderwerpen (Koetsenruijter en Van Hout, 2014). In de steekproef van Den Haag waren geen nieuwshypes gaande, waardoor de resultaten een representatief beeld laten zien van de representatie van etnische minderheden.

3.6 Voor- en nadelen onderzoeksmethode

De gebruikte onderzoeksmethode in deze scriptie heeft voor- en nadelen. Een beperking aan een inhoudsanalyse is: “*Met informatie over de inhoud kom je doorgaans weinig te weten over het waarom van de verschijnselen* (Koetsenruijter en Van Hout, 2014; p. 161).” Dit betekent dat deze scriptie in kaart kan brengen hoe vaak etnische minderheden voorkomen in het nieuws en met welke frames, maar waarom dat is, daar moet kwalitatief onderzoek voor worden ingezet in de vorm van interviews onder journalisten. Een voordeel van de gehanteerde methode is dat het inhoudsanalytische

corpus, anders dan bijvoorbeeld bij interviews, vrij is van ‘sociaal-wenselijk gedrag’. Bij interviews ligt het risico op de loer dat mensen zich anders gedragen omdat ze weten dat ze meedoen aan een experiment. Maar het corpus verkregen aan de hand van een inhoudsanalyse kent deze beperking niet (Koetsenruijter en Van Hout, 2014).

Een nadeel van de deductieve aanpak in deze scriptie is dat de onderzoeker andere niet-gedefinieerde frames over het hoofd kan zien (Van Gorp, 2006). Ik heb geprobeerd, dit probleem zoveel mogelijk te verhelpen door zowel issue-specifieke frames (Shadid, 2009) als generieke frames (Semetko en Valkenburg, 2000) voor dit onderzoek te selecteren. Hierdoor heb ik gewerkt met negen vooraf gedefinieerde frames, waardoor de gehanteerde methode ervoor heeft gezorgd dat deze scriptie een grote verscheidenheid aan frames in kaart heeft gebracht.

4. ONDERZOEKSRESULTATEN INHOUDSANALYSE

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten van de inhoudsanalyse besproken. In de eerste paragraaf geef ik aan de hand van het proportionaliteitsbeginsel (Sengupta, 2006) antwoord op de onderzoeksvraag: *hoe vaak worden etnische minderheden in het nieuws besproken?* Vervolgens – in paragraaf 4.2 – beantwoord ik door een deductieve framinganalyse (Shadid, 2009; Semetko & Valkenburg, 2000) de onderzoeksvraag: *door middel van welke frames representeren Haagse media etnische minderheden?* De resultaten van de genoemde onderzoeksvragen geven tezamen antwoord op de hoofdvraag van deze scriptie.

4.1 Frequentie van etnische minderheden in het nieuws

Bij het in kaart brengen hoe vaak minderheden in het Haagse nieuws worden besproken, heb ik onderzocht met welke benamingen minderheden worden aangesproken in het nieuws, om vervolgens te berekenen hoe vaak zij in vergelijking met de demografische werkelijkheid in het nieuws aan bod komen.

In tabel 1 staat weergegeven hoe etniciteit in het Haagse nieuws is herkend. Uit de resultaten blijkt dat de nationaliteit weinig in het artikel werd vermeld: slechts vier keer. Daarentegen werd de herkomst van minderheden in nieuwsartikelen het meest herkend (17 keer) aan de hand van specifieke vermeldingen zoals ‘allochtonen’. Dit betekent dat Haagse media de nationaliteit amper expliciet vermelden. Ik concludeer dan ook dat deze groepen het meest indirect worden aangesproken, bijvoorbeeld onder de vermelding ‘allochtoon’.

Tabel 1. Vermelding etniciteit

Vermeldingen	Score
Hoofddoek, etnische kledij, religieuze handeling	6
Etnische uiterlijke kenmerken	0
Niet-westerse naam	5
*Specifieke vermelding	17
Nationaliteit	4
*Voorkennis	8

**Specifieke vermelding als: allochtonen, buitenlanders, jihadisten, moslims, vluchtelingen, illegalen, kleurlingen, asielzoekers, migranten, vreemdelingen, gastarbeiders of etnische minderheden? /*De codeur heeft voorkennis over de persoon/het nieuwsonderwerp, waaruit kan worden opgemaakt dat het over een etnische minderheid gaat.*

Verder heb ik onderzocht of het aantal Turkse, Marokkaanse, Surinaamse of Antilliaanse burgers in het Haagse nieuws overeenkomt met de demografische werkelijkheid, door middel van het proportionaliteitsbeginsel. De dataset bevatte in totaal 1780 gecodeerde berichten, waarvan 35 berichten (2,42%) het onderwerp ‘minderheden en integratie’ hadden. Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen vormen samen 24,6 procent van de bevolking; voor een proportionele etniciteitsverdeling in het nieuws zou dat betekenen dat het Haagse nieuwsaanbod voor 24,6 procent gevuld zou moeten zijn met nieuws over deze sociale groepen. Dit bleek echter niet het geval: gebaseerd op het proportionaliteitsbeginsel zijn de Turken, Surinamers, Marokkanen en Antillianen (24,6% van de populatie in Den Haag) met -22,63 procent ondergerepresenteerd in het Haagse nieuws.

Tabel 2. Proportionaliteitsbeginsel (Sengupta, 2006)

<i>Populatie in Den Haag</i>	<i>Cijfers</i>	<i>Representatie</i>	<i>Cijfers</i>
Aantal personen	129.860	Aantal berichten	35
Percentage	24,6%	Percentage	1,97%
Verskil*	-22,63%		

*Het percentage allochtonen in de werkelijkheid min het percentage uit de sample

4.2 Generieke frames voor etnische minderheden in het nieuws

Om de context aan te duiden waarin etnische minderheden in het Haagse nieuws worden besproken, heb ik een kwantitatieve en kwalitatieve framinganalyse uitgevoerd. Van de 35 berichten met het onderwerp ‘minderheden en integratie’, zijn de dubbele berichten en vooraankondigingen verwijderd, waardoor 23 artikelen overbleven voor de framinganalyse. Om te beginnen: acht berichten bestonden uitsluitend uit informatieve elementen en hadden daardoor geen nieuwsframe. Van de overgebleven 15 berichten, bevatte elk artikel tenminste één frame uit de matrix van Semetko en Valkenburg (2000). Opvallend is dat het conflictframe en human interest frame dominant zijn in het Haagse nieuws. Binnen het conflictframe zijn de meeste ja-antwoorden gescoord op de stellingen: “*Is er sprake van onenigheid tussen bepaalde groepen, individuen, partijen in het bericht?*” En: “*Suggereert het bericht dat de overheid in zekere mate verantwoordelijk is voor het probleem?*” De hoge score voor deze stellingen is te verklaren door de media-aandacht voor drie nieuwsincidenten die in de geanalyseerde

week meerdere malen werden besproken: 1) de dood van Henriquez door politiegeweld, 2) het vertrek van 35 Haagse jihadisten naar het Midden-Oosten, en 3) de lege klaslokalen tijdens het Offerfeest. De meeste artikelen over Henriquez bevatten *alle* elementen uit het conflictframe, daarom licht ik uitsluitend dit nieuwsincident uitgebreid toe, om te illustreren hoe het conflictueuze karakter in het Haagse nieuws vorm krijgt. De media structureerden het nieuws over Henriquez op een dusdanige manier, dat het publiek de volgende boodschappen uit het conflictframe meekreeg:

1. De politie is dader en Henriquez het slachtoffer;
2. De politie wordt afgekeurd;
3. De politie is verantwoordelijk;
4. Er was sprake van onenigheid tussen Henriquez en de politie;
5. Verschillende kanten van het probleem komen aan bod.

De eerste boodschap, dat de politie dader is en Henriquez het slachtoffer, blijkt uit de beschrijvingen van Omroep West over het politiegeweld tegen Henriquez:

Fragment 1

(Bron: *Omroep West*, 17 september 2016)

- *“Hij werd met zijn buik naar de grond gewerkt, vastgezet met een nekklem en kreeg knieën op zijn rug.”*

- *“Na drie minuten duwen, trekken, vuistslagen en drukken met de wapenstok op z’n achillespezen lukte het de agenten eindelijk om Henriquez te boeien. Op dat moment bewoog hij niet meer, maar toch droegen de agenten hem een ME-bus in.”*

- *“Verder werd pepperspray in zijn gezicht gewreven. Dat is tegen de regels, want pepperspray mag alleen van een afstandje gespoten worden. Een van de onderzoekers schrijft dat dat in andere gevallen 'als marteling was betiteld'.”*

De beschrijvingen van het gewelddadige gedrag van de politie jegens Henriquez benadrukken dat Henriquez zwaar is toegenakeld. Media keuren het gedrag van de politie – de tweede boodschap – op verschillende manieren in het nieuws af. Den Haag FM (18 september 2016) schreef bijvoorbeeld dat Henriquez hardhandig is aangepakt door de politie met de zin: *“Het hardhandige geweldgebruik [van de politie] tegen Henriquez was disproportioneel, onmatig en ondeskundig.”* Met de bewoordingen: ‘disproportioneel’, ‘onmatig’ en ‘ondeskundig’ wordt het ondeskundig handelen van de politie door de omroep geëxpliciteerd. Ook schrijft Den Haag FM (18 september 2016) dat de politie te laat medische hulp heeft ingeschakeld en Henriquez vervolgens is gestorven. Door middel van de woorden *‘dat had nooit mogen gebeuren’* en *‘pas vijf*

minuten later' in fragment 2, keurt Omroep West het nalatig handelen van de politie expliciet af.

Fragment 2

(Bron: *Den Haag FM*, 18 september 2016)

“Ondanks het feit Mitch Henriquez toen niet meer bewoog, droegen de agenten hem toch een ME-bus in. Dat had nooit mogen gebeuren: de regel is dat in dat geval een ambulance moet komen. In plaats daarvan reed het busje naar het politiebureau Zuiderpark. Aan het einde van de rit was er geen hartslag meer te voelen bij Henriquez, maar pas vijf minuten later begon de politie met reanimeren.”

Dat de politie verantwoordelijk is voor de dood van Henriquez (de derde boodschap) wordt door Omroep West (18 september) als volgt duidelijk gemaakt: *“Mitch Henriquez is overleden door het optreden van de politie.”* En dat er sprake was van onenigheid tussen Henriquez en politie - de vierde boodschap - blijkt uit de volgende zin van Omroep West (18 september 2016): *“Hij [Henriquez] roept: 'Ik heb een wapen!', en grijpt daarbij naar zijn kruis. De agenten besluiten geen risico te nemen en Mitch aan te houden.”*

Opvallend was tenslotte dat de media aandacht hadden voor de maatschappelijke situering omtrent etnisch profileren – de laatste boodschap – waarmee verschillende kanten van het probleem worden geïllustreerd. Omroep West (18 september 2016) beschrijft bijvoorbeeld dat de dood van Henriquez heeft geleid tot demonstraties bij het politiebureau in de Schilderswijk: *“Er wordt gedemonstreerd voor politiebureau De Heemstraat. Het bureau heeft niets te maken met de arrestatie en het overlijden van Mitch, maar staat in de Schilderswijk symbool voor etnisch profileren door agenten.”*

Binnen het human interest frame zijn de meeste ja-antwoorden gescoord op de stelling: *“Komen gevoelens van verontwaardiging, empathie, zorgzaamheid of meedogenloosheid in het bericht aan bod?”* In nieuwsberichten over Henriquez van Omroep West (18 en 19 september 2016) en Den Haag FM (18 september 2016) werden woorden als *‘disproportioneel geweld’, ‘ongepast geweld’, ‘buitensporig hard aangepakt’, ‘onmatig’* en *‘ondeskundig’* gebruikt, om verontwaardiging over het politiegeweld te benadrukken. Ook klonk een zekere mate van empathie in het bericht van Omroep West (18 september): *“Hoe zeer het de Haagse politie raakt, blijkt onder meer tijdens een debat in de gemeenteraad, een week later. Politiechef Paul van Musscher kan daar zijn tranen nauwelijks bedwingen.”* Deze bewering werd ondersteund met

videomateriaal van het debat, waarop Musscher is te zien, worstelend met zijn emoties (zie afbeelding 1).

Afbeelding 1: emotionele politiechef Musscher (Omroep West, 18 september 2016)

Het interview met Fatima Faïd van de Haagse Stadspartij op Den Haag FM over de problematiek rondom etnisch profileren van de politie - aangewakkerd door de gebeurtenissen rondom Henriquez – is een voorbeeld waarin de emoties: verontrusting, empathie en zorgzaamheid aan bod komen. Faïd werd geïnterviewd over de afwijzing door de burgemeester van de stopformulieren; een formulier dat agenten moeten invullen bij een aanhouding om etnisch profileren te bestrijden. Het interview met Faïd gaat grotendeels over hoe bewoners met een allochtone achtergrond zich niet gesteund voelen door de politie. Faïd benadrukt haar zorgen over deze situatie als volgt:

Fragment 3

(Bron: *Den Haag FM*, 17 september 2016)

“Ik kom heel veel in de stad. Ook in de Schilderswijk. En ik ben dan toch een beetje verdrietig zeg maar, als oudere mensen, volwassenen dus, gaan zeggen van: ja, maarja, ik ga ook niet zomaar [naar de politie], want ja, als ik dat allemaal zo zie, hoe ze met mijn kleinzoon omgaan, dan denk ik: dat is niet goed! Dat jongeren verzet plegen, dat moeten we zeker inzien. Pubers denken altijd dat zij gelijk hebben en de rest van de wereld niet. Maar ik denk, als dit zo doorsijpelt in de gemeenschap, ja dat moet je gewoon echt niet willen.”

PVV-gemeenteraadslid Elias Hees werd geïnterviewd door Omroep West (14 september 2016) over de lege klaslokalen tijdens het Offerfeest. Zijn verontwaardiging over het gegeven dat ouders van moslimkinderen geen afwezigheidsbriefje hoefden in te leveren werd als volgt door hem verwoord:

Fragment 4

(Bron: *Omroep West*, 14 september 2016)

- *“Dit is gewoon ongelijke behandeling en een vorm van islamitische apartheid. Een deel mag immers zomaar thuisblijven, maar de rest niet.”*

- *“Het is ronduit schaamteloos dat schooldirecteuren openlijk de regels aan hun laars lappen en dit voorbeeld willen geven aan hun leerlingen. Het is laffe schandaligheid ten top.”*

Met name de woorden ‘*ongelijke behandeling*’, ‘*islamitische apartheid*’, ‘*ronduit schaamteloos*’ en ‘*laffe schandaligheid ten top*’ geven zijn emoties weer.

De frames die minder dominant waren in het Haagse nieuws, waren het verantwoordelijkheidsframe, economische consequenties frame en het moraliteitsframe. In het oog springend was dat sommige berichten enkele elementen hadden van het verantwoordelijkheidsframe of moraliteitsframe, maar dit waren té weinig kenmerken om te stellen dat het frame dominant in een artikel was. Bijvoorbeeld in de nieuws-kwestie over Henriquez: de politie wordt verantwoordelijk gesteld voor het nalatig handelen met de dood tot gevolg - dit is illustratief voor het verantwoordelijkheidsframe. Maar de rolverdeling van dader (politie) en slachtoffer (Henriquez) was prominenter, waardoor het conflictframe overheersender is.

Hetzelfde geldt voor het moraliteitsframe. Acht ja-antwoorden zijn gescoord op de stelling: *“Worden sociale voorschriften over hoe men zich zou moeten gedragen in het bericht besproken?”* Een artikel dat dit frame-element bevat, is het interview met Hees (*Omroep West*, 14 september). Hij vertelt in het interview uitgebreid wat de regels in Nederland zijn voor het absent opgeven van kinderen op de basisschool. Maar omdat het conflictueuze karakter overheersender is in het interview met Hees, mede door zijn woordkeuzes (*‘laffe schandaligheid ten top’* en *‘ronduit schaamteloos’*) is het conflictframe dominant dan het moraliteitsframe.

Voor het economische consequenties frame geldt dat maar weinig nieuwsberichten gingen over economische consequenties met betrekking tot minderheden. Alleen de nieuwsitems over de uitgaven voor het festival Divercity (*Den Haag FM*, 14 september 2016; *Omroep West*, 14 september 2016) werden gekenmerkt door dit frame. CDA-gemeenteraadslid Desh Ramnath wilde opheldering over de kosten die voor dit festival gemaakt zijn. Het onderstaande fragment illustreert dit:

Fragment 5

(Bron: *Omroep West*, 14 september 2016)

“Als het geld uit het potje evenementen zou komen of het potje citymarketing, dan was het juist. Maar als het uit het potje integratie betaald wordt, vinden wij dat het festival echt aan sociale cohesie moet bijdragen”, aldus Ramnath tegen Omroep West.

4.3 Issue-specifieke frames voor etnische minderheden in het nieuws

De frames van Shadid (2009) waren niet dominant in het Haagse nieuws. Het ethnocentrismeframe slechts in vier artikelen, en het culturele-generaliseringsframe in geen enkel artikel. In tegenstelling tot het stigmatiseringsframe en het lekenframe, die het meest dominant waren; beide frames zijn in acht artikelen aangetroffen. Per frame licht ik hieronder de kwalitatieve inzichten toe.

De gebeurtenissen rondom de Haagse jihadisten die naar het Midden-Oosten waren vertrokken om zich aan te sluiten bij islamitische groeperingen, activeerden het ethnocentrismeframe van Shadid (2009). In het licht van dit incident werd voornamelijk gesteld dat sommige minderheden minder aansluiting kunnen vinden bij de Nederlandse samenleving en daarom kiezen om naar Syrië of Irak te vertrekken. De beschrijving: *‘die soms nauwelijks meer raakvlakken heeft met onze samenleving’* (zie fragment 9), illustreert een wij/zij-tegenstelling; een typisch kenmerk van het ethnocentrismeframe.

Fragment 6

(Bron: *Omroep West*, 18 september 2016)

“Van Aartsen schrijft dat “sommige moslimjongeren” zich niet thuis voelen in de Nederlandse samenleving. “Slechts een paar van hen laten dat openlijk weten. De meesten trekken zich terug in hun eigen wereld, die soms nauwelijks meer raakvlakken heeft met onze samenleving.”

Elementen die het ethnocentrismeframe juist uitsluiten, zijn bijvoorbeeld berichten die gaan over racisme en discriminatie van minderheden. In de geanalyseerde week werd echter veel aandacht besteed aan racisme en discriminatie (vooral door de gebeurtenissen rondom Henriquez), waardoor het ethnocentrismeframe niet overheersend was.

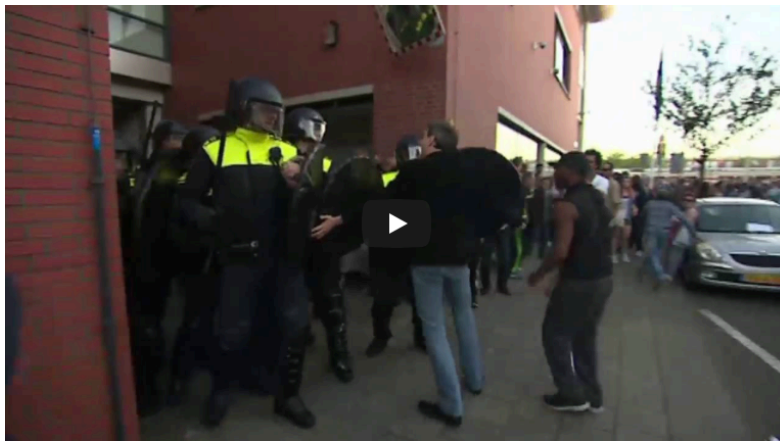
Het stigmatiseringsframe heb ik aangetroffen in berichten waarin minderheden worden besproken in verband met criminaliteit, terrorisme en misbruik van sociale voorzieningen. Het onderstaande fragment over de demonstraties van Haagse bewoners bij het politiebureau in de Schilderswijk, illustreert het stigmatiseringsframe:

Fragment 7

(Bron: Omroep West, 18 september 2016)

“Als demonstranten het bureau proberen te bestormen, wordt de ME losgelaten om de omgeving schoon te vegen. Wat volgt zijn vier nachten van ongeregelde heden, waarin met stenen en vuurwerk naar de politie wordt gegooid, willekeurige agenten op social media worden gebrandmerkt als 'killer', brandjes worden gesticht en winkelruiten ingegooid.”

Met name de informatie dat de demonstranten stenen en vuurwerk naar de politie gooiden, brandjes hebben gesticht en winkelruiten hebben vernield, insinueert dat het om crimineel gedrag gaat. Omroep West illustreerde deze ongereeldheden met een video waarin de mobiele eenheid van de politie de demonstranten wegstuurt.

Afbeelding 2: demonstraties in de Schilderswijk (bron: Omroep West, 18 september 2016)

Maar dit frame wordt afgezwakt omdat verderop in het bericht wordt geschreven, dat minderheden protesteren omdat zij zich gediscrimineerd voelen door de politie, waardoor zij niet specifiek als ‘probleemgroep’ worden geportretteerd. Een andere reden waarom het stigmatiseringsframe weinig voorkwam in het nieuws, was omdat minderheden niet alleen maar negatief werden besproken in items over misdaad, zoals in de nieuwsberichten over Henriquez. Henriquez kwam in het nieuws naar aanleiding van een aanhouding, maar de schuld van zijn dood werd duidelijk bij de politie gelegd.

Een voorbeeld van hoe minderheden worden besproken bij het misbruiken van sociale voorzieningen, is in het interview met de PVV-gemeenteraadslid Hees, gepubliceerd op Omroep West (14 september 2016). Moslims hoefden zich niet absent te melden voor het Offerfeest, terwijl autochtone kinderen wél streng worden gecontro-

leerd en eventueel zelfs een boete krijgen als zij zich niet aan de regels houden – volgens Hees. De onderstaande passage geeft de desbetreffende uitspraken, waarin Hees minderheden beschuldigt van het misbruiken van sociale voorzieningen, weer:

Fragment 8

(Bron: *Omroep West*, 14 september 2016)

“Ouders die in december met hun kinderen te vroeg op skivakantie gaan, worden aangepakt door de gemeente met een forse boete. Het is toch raar dat er in deze gevallen geen controle is? Het is de laffe schandaligheid ten top.”

De focus van nieuwsberichten over dit onderwerp lag vooral op het afkeuren van het gedrag van schooldirecteuren en niet direct van moslims. Maar de boodschap dat moslims ‘gewoon’ afwezig kunnen zijn en autochtonen niet, geeft het gevoel dat zij misbruik maken van sociale voorzieningen, wat correspondeert met het stigmatiseringsframe. Opmerkelijk is dat de interviewer van Omroep West de beschuldigingen van Hees afzwakt met de volgende opmerking:

Fragment 9

(Bron: *Omroep West*, 14 september 2016)

Interview: *“maar eerlijk is eerlijk, wij zijn altijd erg eerlijk tegen elkaar, Elias. Als er wel schriftelijke verzoeken ingediend zouden worden, dan vind je dit alsnog niks, toch? Is het niet zo dat je nu op dit ding hamert, om je algemene ongenoegen over dit onderwerp te laten blijken?”*

Ook heb ik berichten gevonden waarin minderheden werden besproken in het kader van terrorisme. Een groep Hagenaren was naar Syrië en Irak vertrokken om zich aan te sluiten bij islamitische groeperingen. Omroep West (18 september 2016) beschreef deze mensen als *‘Haagse jihadisten’*. Ook het bijbehorende plaatje bij het artikel, met daarop een man met wapen en een bedekt gezicht, illustreert dat het gaat om terroristische praktijken.

Afbeelding 3: Haagse jihadisten (bron: *Omroep West*, 18 september 2016)

Ondanks dat het medium de identiteit van de jihadisten niet benoemt – er staat bijvoorbeeld niet ‘Turkse jihadisten’ – is het alsnog wel duidelijk dat het om etnische minderheden gaat. Dit komt met name door de uitleg van de burgemeester verderop in het artikel, dat sommige moslimjongeren geen aansluiting kunnen vinden bij de Nederlandse samenleving. Het is echter opmerkelijk dat media erg voorzichtig met dit soort kwesties omgaan: zij geven niet expliciet de allochtoonse identiteit van de jihadisten weer en ze zijn voorzichtig met het generaliseren van moslims als terroristen – blijkt uit fragment 10. Omdat Haagse media voorzichtig omgaan met dit soort kwesties, heb ik geen enkele keer het culturele-generaliseringsframe aangetroffen; het frame waarin onder andere een tweedeling wordt gemaakt tussen radicale moslims en ‘normale’ moslims.

Fragment 10

(Bron: *Omroep West*, 17 september 2016)

“Het over één kam scheren van jihadisten en orthodoxe gelovigen draagt er volgens de burgemeester aan bij dat tegenstellingen worden vergroot.”

Het lekenframe heb ik vaker aangetroffen in het nieuws, maar noemenswaardig is dat in het Haagse nieuws duidelijk een evenwichtige balans is tussen allochtone en autochtone experts. In een aantal berichten werden uitsluitend autochtone experts aan het woord gelaten: projectcoördinator Astrid Schuringa werd bijvoorbeeld als enige geïnterviewd over een EHBO-cursus voor vluchtelingen, gemeenteraadslid Elias van Hees mocht uitsluitend zijn mening ventileren over de absentie van islamitische schoolkinderen tijdens het Offerfeest, en burgermeester Jozias van Aartsen werd uitsluitend geciteerd over de problematiek rondom de ‘Haagse jihadisten’. Maar daarentegen is te zien dat de (getinte) advocaat van Henriquez werd geciteerd als expert, Fatima Faïd van de Haagse stadspartij werd geïnterviewd over de stopformulieren en Desh Ramnath van het CDA kreeg uitsluitend het woord over de uitgaven van het festival Divercity. Haagse media schetsen een evenwichtig beeld wat betreft etnische minderheden portretteren als deskundige en/of expert.

Afbeelding 4: advocaat van Henriquez (*Omroep West*, 18 september 2016)

5. CONCLUSIE

Deze scriptie trachtte de demografische diversiteit in de Haagse media te analyseren. Uit de resultaten blijkt dat Haagse media disproportioneel weinig etnische minderheden in verhouding tot de werkelijkheid in het nieuws aan het woord laten. Volgens de theorie weerspiegelt dit resultaat dat minderheden worden buitengesloten in de maatschappij, omdat media idealiter een afspiegeling van de samenleving zouden moeten zijn waarin alle sociale groepen aan het woord komen. Deze ondervertegenwoordiging is grotendeels te verklaren door de voorkeur van journalisten voor elite-bronnen in het nieuws. Elite-bronnen zijn niet proportioneel verdeeld op het gebied van etniciteit, wat ervoor zorgt dat minderheden weinig in het nieuws voorkomen.

Uit de framinganalyse blijkt dat Haagse media voornamelijk berichten over minderheden via het conflictframe en het human interest frame. Nieuws over minderheden gaat voornamelijk over conflictsituaties, die worden geïllustreerd met het human interest frame, waarmee de emoties van nieuwsactoren worden uitgelicht. Opmerkelijk is dat minderheden binnen het conflictframe niet worden afgebeeld als dader, maar als slachtoffer. En met het human interest frame krijgen zij de ruimte om hun mening te ventileren. Door de voorzichtigheid waarmee lokale journalisten over minderheden schrijven, zijn de (negatieve) frames van Shadid (2009) weinig gevonden. Dit komt voornamelijk omdat media stereotiepe beelden proberen te vermijden en aandacht hebben voor discriminatie en etnisch profileren. Een voorbeeld hiervan is dat minderheden worden besproken in verband met terrorisme, maar deze incidenten worden genuanceerd door bijvoorbeeld te benadrukken dat jihadisten en orthodoxe gelovigen niet als één groep moeten worden beschouwd. Ook benoemenswaardig is dat minderheden niet uitsluitend als 'leken' voorkomen in het nieuws. Ik heb evenveel autochtone als allochtone experts in het nieuws aangetroffen; wat verklaart waarom het lekenframe ook niet erg dominant was.

Kortom, de hoofdvraag kan beantwoord worden met: minderheden komen disproportioneel weinig aan het woord in het Haagse nieuws, maar hoe zij worden voorgesteld in de berichtgeving komt min of meer overeen met de sociale werkelijkheid. Het Haagse landschap biedt ruimte aan nieuwe rolverdelingen, zoals allochtone experts, en de journalisten zijn op de hoogte van maatschappelijke ontwikkelingen zoals discriminatie en stereotyperingen, waardoor minderheden niet uitsluitend als probleemgroepen worden voorgesteld.

6. DISCUSSIE EN VERVOLGONDERZOEK

In deze scriptie heb ik een poging gedaan om de demografische diversiteit in de Haagse media in kaart te brengen. Maar de operationalisatie aan de hand van een kwantificering van etniciteit in het nieuws, kent ook een paar beperkingen. Het Fonds heeft be-richten het onderwerp ‘minderheden en integratie’ toegekend, als het artikel ging over migrantengroepen, vluchtelingenopvang en integratievraagstukken. De artikelen met andere thema’s zijn niet in deze scriptie meegenomen, waardoor het mogelijk is dat minderheden vaker in de dataset voorkwamen dan in deze scriptie is geteld.

Ook een kritische vraag bij dit onderzoek: is het überhaupt wenselijk om van de media te verwachten dat zij een demografisch divers beeld van de werkelijkheid schet-sen? De reflectionistische visie impliceert dat journalisten gericht op zoek moeten gaan naar etnische minderheden als bron in het nieuws. Maar naast etnische minder-heden zijn er nog veel meer sociale groepen in de maatschappij te onderscheiden: be-jaarden, kinderen, vrouwen, et cetera; zouden deze mensen ook allemaal aan het woord moeten komen in het nieuws? Men zou zich kunnen afvragen of deze richtlijn haalbaar, betekenisvol en wenselijk in de media is. Om hierachter te komen, zou een vervolgonderzoek met diepte-interviews onder journalisten gehouden moeten worden om na te gaan hoe zij etnische diversiteit in hun nieuwsproces toepassen en hoe zij aankijken tegen de relevantie en haalbaarheid daarvan.

Wat betreft de framinganalyse, raad ik aan om, in de vorm van een geconstru-eerde week, vervolgonderzoek te doen naar de representatie van etnische minderhe-den. In deze analyseweek waren de gebeurtenissen rondom Henriquez, de Haagse ji-hadisten en de lege klaslokalen tijdens het Offerfeest vrij overheersend. Met een ge-construeerde week kan een groter aanbod aan nieuwsberichten worden geanalyseerd, en daarmee kunnen de resultaten uit deze scriptie worden gecontroleerd.

LITERATUUR

- Bos, L., Lecheler, S., Mewafi, M., & Vliegenthart, R. (2016). It's the frame that matters: Immigrant integration and media framing effects in the Netherlands. *International Journal of Intercultural Relations*, 55, 97-108.
- Cappella, J. N., & Jamieson, K. H. (1997). *Spiral of cynicism. The press and the public good*. Oxford, Groot-Brittannië: Oxford University Press.
- Cheng, L., Igartua, J. J., Palacios, E., Acosta, T., & Palito, S. (2014). Framing Immigration News in Spanish Regional Press. *International Migration*, 52(6), 197-215.
- Chong, D., & Druckman, J. N. (2007). Framing Theory. *Annual Review of Political Science*, 10, 103-126.
- D'Haenens, L., & De Lange, M. (2001). Framing of Asylum Seekers in Dutch Regional Newspapers. *Media Culture & Society*, 23, 847-860.
- De Vreese, C. H. (2005). News framing: Theory and typology. *Information Design Journal + Document Design*, 13(1), 51-62.
- Den Haag in Cijfers. (z.j.). [Percentage allochtonen en autochtonen] [Dataset]. Geraadpleegd op 28 januari 2017, van https://denhaag.buurtmonitor.nl/jive?cat_open_code=c923&lang=nl
- Devroe, I. (2007). *Gekleurd nieuws? De voorstelling van etnische minderheden in het nieuws in Vlaanderen*. Geraadpleegd van https://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/mars/Source/Documents/JMTL/mechelen/022007_Gekleurd_nieuws.pdf
- D'Haenens, L., & Bink, S. (2006). Islam in de Nederlandse media: Focus op het Algemeen Dagblad. *Tijdschrift voor communicatiewetenschap*, 34(4), 351-367.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2007). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107-115.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43, 51-58.
- Gamson, W. A., & Modigliani, A. (1989). Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power: A Constructionist Approach. *American Journal of Sociology*, 95(1), 1-37.
- Golafshani, N. (2003). Understanding Reliability and Validity in Qualitative Research. *The Qualitative Report*, 8(4), 597-606.
- Grabe, M., & Kamhawi, R. (2006). Hard Wired for Negative News? Gender differences in Processing Broadcast News. *Communication Research*, 33(5), 346-369.

- Hall, S. (1997). *Representation. Cultural representations and signifying practices*. Londen, United Kingdom: Sage.
- Hassan, I., Azmi, M. N. L., & Abubakar, U. I. (2017). Framing Islam in News Reporting: A Comparative Content Analysis. *Asian Social Science*, 13(10), 112-119.
- Levin, I. P., Schneider, S. L., & Gaeth, G. J. (1998). All frames are not created equal: A typology and critical analysis of framing effects. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 76(2), 149-188.
- Matthes, J., & Kohring, M. (2008). The Content Analysis of Media Frames: Toward Improving Reliability and Validity. *Journal of Communication*, 58, 258-279.
- McQuail, D. (1992). *Media performance: Mass communication and the public interest*. Londen, United Kingdom: Sage.
- Miller, D. (2002). Media Power and Class Power: Overplaying Ideology. *Socialist Register*, 38, 245-264.
- Napoli, P. M. (1999). Deconstructing the diversity principle. *Journal of Communication*, 49(4), 7-34.
- Potter, W. J., & Levine-Donnerstein, D. (1999). Rethinking Validity and Reliability in Content Analysis. *Journal of Applied Communication Research*, 27, 258-284.
- Reese, S. D. (2007). The Framing Project: A Bridging Model for Media Research Revisited. *Journal of Communication*, 57, 148-154.
- Saeed, A. (2007). Media, Racism and Islamophobia: The Representation of Islam and Muslims in the Media. *Sociology Compass*, 1, 1-20.
- Semetko, H. A., & Valkenburg, P. M. (2000). Framing European politics: A content analysis of press and television news. *Journal of Communication*, 50(2), 93-109.
- Sengupta, R. (2006). Reading Representations of Black, East Asian, and White Women in Magazines for Adolescent Girls. *Sex Roles*, 56, 799-808.
- Shadid, W. (2009). Moslims in de media: de mythe van registrerende journalistiek. In S. Vellenga, S. Harchaoui, H. el Madkouri, & B. Sijses (Reds.), *Mist in de polder. Zicht op ontwikkelingen omtrent de islam in Nederland* (pp. 173-193).
- Shah, D., Watts, M. D., Domke, D., & Fan, D. (2002). News framing and cueing of issue regimes. Explaining Clinton's public approval in spite of scandal. *Public Opinion Quarterly*, 66, 339-370.
- Valkenburg, P. M., Semetko, H. A., & De Vreese, C. H. (1999). The Effects of News Frames on Readers' Thoughts and Recall. *Communication Research*, 26(5), 550-569.
- Van den Berg, H. (2009). Discoursanalyse. *KWALON*, 9(2), 29-39.

- Van Gorp, B. (2006). *Framing asiel: indringers en slachtoffers in de pers*. Leuven, België: Acco.
- Van Hout, T., & Koetsenruijter, W. (2014). *Methoden voor journalism studies*. Den Haag, Nederland: Boom Lemma.
- Vandenberghe, H., D'Haenens, L., & Van Gorp, B. (2015). Demografische diversiteit in het Vlaamse perslandschap. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 43(2), 169-185.
- Vliegthart, R., & Roggeband, C. (2007). Framing Immigration and Integration. Relationships between Press and Parliament in the Netherlands. *The International Communication Gazette*, 69(3), 295-319.
- Women Inc. (2016). *Beperkt zicht: de rol van mediamakers in beeldvorming*. Geraadpleegd van https://www.womeninc.nl/Uploaded_files/campagne/beperktzicht/beperkt-zicht-de-rol-van-mediamaakers-in-beeldvorming-799def-d7ef28.1de268.pdf
- Zantingh, P. (2017, 26 januari). Het gaat dus níet steeds beter met diversiteit in de media. Geraadpleegd op 13 januari 2018, van <https://www.nrc.nl/nieuws/2017/01/26/hakken-in-beeld-we-zagen-toch-ook-nooit-de-schoenen-van-america-en-obama-6407639-a1543006>

BIJLAGE I: STEEKPROEF

In de onderstaande tabel staat weergegeven welke media zijn meegenomen in de steekproef.

Tabel 3. Overzicht geselecteerde media steekproef

Mediumtype	Geselecteerde media
Dagbladen	AD Haagse Courant, De Telegraaf en Den Haag Centraal
Huis-aan-huisbladen	De Posthoorn, Haags Nieuwsblad, Zuidwesterkrant, De Loosduinse Krant, HaagsWest Nieuws en de Scheveningsche Courant.
Omroepen	Omroep West, Den Haag FM, FunX en Cineac Den Haag.
Hyperlocals (algemeen)	Den Haag Direct, Den Haag dichtbij, Edjes Vlog, Haagspraak, Omroep Scheveningen, WTFTV en Scheveningsnieuws.
Hyperlocals (niche, onderwerp)	Archipelbuurt Den Haag, Benoordenhout Den Haag, Bezuidenhout Den Haag, Bohemen Den Haag, Bomen en Bloemenbuurt Den Haag, CentrumDH, DuindorpDH, Thuis in Duinoord, Geuzenkwartier, Groente & Fruitmarkt, Heesterbuurt, Houtwijk, Kijkduin, Kortenbos, Kraayenstein, Laakkwartier, Leidschenvveen, Leyenburg Den Haag, Loosduinen, Mariahoeve, Marlot, Meer en Bos, MoerwijkDH, MorgenstondDH, Notenbuurt, Regentessekwartier, Rivierenbuurt, RustenburgOostbroek, ScheveningenDH, Schildersbuurt, Spoorwijk, Statenkwartier, Stationsbuurt, Transvaalkwartier, Valkenboskwartier, Van Stolkwijk, Vogelwijk, Bouwlust Vrederust, Vruchtenbuurt, Wateringseveld, YpenburgDH, Zeeheldenkwartier, Zuiderpark, Zuidwal, Archipelwillemspark, Bewonersorganisatie Archipel & Willemspark, Het Oude Centrum, Moerbeiplein, Reinkenstraat, Reinkenstraat op Facebook, Schilderwijk.nl, Ypenburgsche Courant, Wijkparknieuws, Wijkpark Transvaal en Zeeheldennieuws.

BIJLAGE II: OVERZICHT ARTIKELEN

De onderstaande artikelen zijn uit de dataset van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek geselecteerd en in deze scriptie geanalyseerd.

Tabel 4. Overzicht artikelen met het onderwerp ‘minderheden en integratie’

Mediumtype	Titel nieuwsmedium	Datum publicatie (dropdownmenu)	Titel artikel/item
lokale omroep (website)	denhaagfm.nl	18/09/2016	Onderzoek: “Veel fout bij fatale arrestatie Mitch Henriquez”
lokale omroep (website)	denhaagfm.nl	13/09/2016	Veel belangstelling voor EHBO-cursussen voor vluchtelingen
lokale omroep (website)	denhaagfm.nl	14/09/2016	CDA: “Hoe duur was multicultureel festival Divercity eigenlijk?”
lokale omroep (website)	denhaagfm.nl	18/09/2016	Tot nu toe 35 Haagse jihadisten vertrokken naar Syrië en Irak
lokale omroep (website)	denhaagfm.nl	14/09/2016	PVV noemt schoolvrij tijdens Offerfeest “islamitische apartheid”
huis-aan-huisblad (website)	loosduinsekrant.nl	12/09/2016	Wie moet dit jaar de Kartiniprijs winnen? Advocaat nabestaanden Mitch Henriquez: 'Wij voelen ons geste door de rapporten'
regionale omroep (website)	omroepwest.nl	18/09/2016	Mitch Henriquez: Wat weten we tot nu toe?
regionale omroep (website)	omroepwest.nl	18/09/2016	Jihad': Van Aartsen, Schoenmaker, Aptroot en Van Bijsterveldt België voor top
regionale omroep (website)	omroepwest.nl	13/09/2016	CDA Den Haag wil opheldering over kosten DiverCity
regionale omroep (website)	omroepwest.nl	14/09/2016	Tot nu toe 35 Jihadisten vertrokken naar het Midden-Oosten
regionale omroep (website)	omroepwest.nl	17/09/2016	Haagse PVV stelt vragen over lege lokalen tijdens Offerfeest: 'I gewoon ongelijke behandeling'
regionale omroep (website)	omroepwest.nl	14/09/2016	Onderzoek: “Veel fout bij fatale arrestatie Mitch Henriquez”
lokale omroep (facebook)	Den Haag FM	18/09/2016	Veel belangstelling voor EHBO-cursussen voor vluchtelingen
lokale omroep (facebook)	Den Haag FM	13/09/2016	CDA: “Hoe duur was multicultureel festival Divercity eigenlijk?”
lokale omroep (facebook)	Den Haag FM	14/09/2016	Tot nu toe 35 Haagse jihadisten vertrokken naar Syrië en Irak
lokale omroep (facebook)	Den Haag FM	18/09/2016	PVV noemt schoolvrij tijdens Offerfeest “islamitische apartheid”
lokale omroep (facebook)	Den Haag FM	14/09/2016	De politie stapelde fout op fout bij de aanhouding van Mitch Henriquez
regionale omroep (televisie)	Omroep West	18/09/2016	Haagse Rode Kruis organiseert EHBO-trainingen voor vluchtelingen en migranten
lokale omroep (radio)	Den Haag FM	14/09/2016	Haagse Rode Kruis organiseert EHBO-trainingen voor vluchtelingen en migranten
lokale omroep (radio)	Den Haag FM	14/09/2016	Haagse Rode Kruis organiseert EHBO-trainingen voor vluchtelingen en migranten
lokale omroep (radio)	Den Haag FM	14/09/2016	Arrestanten bij Pegida demonstratie in Den Haag
regionale omroep (radio)	Omroep West	12/09/2016	Arrestanten bij Pegida demonstratie in Den Haag
regionale omroep (radio)	Omroep West	12/09/2016	Arrestanten bij Pegida demonstratie in Den Haag
dagblad (print)	De Telegraaf	14/09/2016	Speciale EHBO-cursus voor vluchtelingen
regionale omroep (radio)	Omroep West	12/09/2016	Arrestanten bij Pegida demonstratie in Den Haag
lokale omroep (radio)	Den Haag FM	17/09/2016	Burgemeester tegen stopformulieren
regionale omroep (televisie)	Omroep West	18/09/2016	Tot nu toe zijn 35 jihadisten naar het Midden Oosten vertrokken
nieuwsblad (print)	Den Haag Centraal	15/09/2016	Minder vluchtelingen, maar niet per se minder statushouders
lokale omroep (radio)	Den Haag FM	17/09/2016	Burgemeester tegen stopformulieren
lokale omroep (radio)	Den Haag FM	14/09/2016	CDA en gemeenteraad willen kosten Diversity-festival weten
lokale omroep (radio)	Den Haag FM	17/09/2016	Burgemeester tegen stopformulieren
regionale omroep (radio)	Omroep West	14/09/2016	PVV geprikkeld: schriftelijke bevestiging niet altijd vereist tijdens Offerfeest
lokale omroep (radio)	Den Haag FM	12/09/2016	PEP zet zich in voor mannenemancipatie
regionale omroep (televisie)	Omroep West	18/09/2016	Tot nu toe 35 Haagse jihadisten naar het Midden-Oosten vertrokken
huis-aan-huisblad (print)	Haags Nieuwsblad	15/09/2016	Wie wint de Kartiniprijs 2017?

BIJLAGE III: KALPHA ONDERWERPEN

In deze bijlage vindt u de resultaten van de Krippendorff's Alpha (KALPHA). In deze scriptie heb ik uitsluitend gebruik gemaakt van de data, gecodeerd onder het onderwerp 'minderheden en integratie'. De KALPHA heeft, wat betreft de gerapporteerde onderwerpen in de dataset, een score van 0.726 (zie onderstaande tabel).

Tabel 5. KALPHA onderwerpen

ReCal 0.1 Alpha for 3+ Coders results for file "Den Haag onderwerpen.csv"

File size: 1073 bytes
N coders: 6
N cases: 79
N decisions: 474

Average Pairwise Percent Agreement

Average pairwise percent agr.	Pairwise pct. agr. cols 1 & 6	Pairwise pct. agr. cols 1 & 5	Pairwise pct. agr. cols 1 & 4	Pairwise pct. agr. cols 1 & 3	Pairwise pct. agr. cols 1 & 2	Pairwise pct. agr. cols 2 & 6	Pairwise pct. agr. cols 2 & 5	Pairwise pct. agr. cols 2 & 4	Pairwise pct. agr. cols 2 & 3	Pairwise pct. agr. cols 3 & 6	Pairwise pct. agr. cols 3 & 5	Pairwise pct. agr. cols 3 & 4	Pairwise pct. agr. cols 4 & 6	Pairwise pct. agr. cols 4 & 5	Pairwise pct. agr. cols 5 & 6
79.831%	86.076%	72.152%	91.139%	81.013%	82.278%	84.81%	73.418%	81.013%	88.608%	81.013%	70.886%	81.013%	78.481%	70.886%	74.684%

Fleiss' Kappa

Fleiss' Kappa	Observed Agreement	Expected Agreement
0.725	0.798	0.266

Average Pairwise Cohen's Kappa

Average pairwise CK	Pairwise CK cols 1 & 6	Pairwise CK cols 1 & 5	Pairwise CK cols 1 & 4	Pairwise CK cols 1 & 3	Pairwise CK cols 1 & 2	Pairwise CK cols 2 & 6	Pairwise CK cols 2 & 5	Pairwise CK cols 2 & 4	Pairwise CK cols 2 & 3	Pairwise CK cols 3 & 6	Pairwise CK cols 3 & 5	Pairwise CK cols 3 & 4	Pairwise CK cols 4 & 6	Pairwise CK cols 4 & 5	Pairwise CK cols 5 & 6
0.728	0.806	0.637	0.875	0.737	0.755	0.79	0.657	0.734	0.843	0.738	0.625	0.733	0.697	0.62	0.67

Krippendorff's Alpha (nominal)

Krippendorff's Alpha	N Decisions	$\sum_o o_c^{***}$	$\sum_c n_c(n_c - 1)^{***}$
0.726	474	378.4	59194

***These figures are drawn from [Krippendorff \(2007, case C.\)](#)

BIJLAGE IV: CODEBOEK

1. Identificatie etniciteit

Op basis van de onderstaande vragen uit het codeboek van Devroe (2007) is etniciteit in het nieuwsitem geïdentificeerd, om te achterhalen of de demografische diversiteit overeenkomt met de werkelijkheid aan de hand van het proportionaliteitsbeginsel (Sengupta, 2006).

1.1 Wordt in het nieuwsitem een hoofddoek, etnische kledij of religieuze handeling in beeld gebracht of omschreven?

0. Nee

1. Ja

1.2 Worden uiterlijke kenmerken zoals huiskleur of gelaatstrekken in het item in beeld gebracht of omschrijven?

0. Nee

1. Ja

1.3 Wordt een niet-westerse naam in de berichtgeving in beeld gebracht of omschreven?

0. Nee

1. Ja

1.4 Bevat het item een specifieke vermelding van herkomst, zoals: allochtonen, buitenlanders, jihadisten, moslims, vluchtelingen, illegalen, kleurlingen, asielzoekers, migranten, vreemdelingen, gastarbeiders of etnische minderheden?

0. Nee

1. Ja

1.5 Wordt de nationaliteit in het item vermeld?

0. Nee

1. Ja

1.6 Van geen van de besproken opties is sprake, de codeur heeft voorkennis over het persoon/nieuwsonderwerp waardoor kan worden opgemaakt dat het over een etnische minderheid gaat.

- o. Nee
- 1. Ja

Het frame in het nieuwsitem

Door middel van de onderstaande stellingen wordt gemeten welk frame overheerst in de nieuwsonderwerpen over etnische minderheden. De frames zijn afkomstig van de bestaande matrixen van Shadid (2009) en Semetko en Valkenburg (2000).

Frames Semetko en Valkenburg (2000)

2.1) Stellingen bij het conflictframe

2.1.1 Is er sprake van onenigheid tussen bepaalde groepen, individuen, partijen in het bericht?

- o. Nee
- 1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.1.2 Wordt in het bericht verwezen naar ‘winnaars/verliezers’ of ‘daders/slachtoffers’?

- o. Nee
- 1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.1.3 Worden partijen, groepen of individuen in het bericht afgekeurd?

o. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.1.4 Komen verschillende kanten van het probleem in het bericht aan bod?

o. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.1.5 Suggereert het bericht dat de overheid in zekere mate verantwoordelijk is voor het probleem?

o. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.2) Stellingen bij het human interestframe

2.2.1 Wordt het effect van een probleem/issue op individuen of groepen in het bericht benadrukt?

- 0. Nee
- 1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.2.2 Komt in het bericht een ‘menselijk gezicht’ of persoonlijke ‘touch’ aan bod?

- 0. Nee
- 1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.2.3 Komen gevoelens van verontwaardiging, empathie, zorgzaamheid of meedogenloosheid in het bericht aan bod?

- 0. Nee
- 1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.2.4 Worden in het bericht bijvoeglijk naamwoorden gebruikt die gevoelens als verontwaardiging, empathie, zorgzaamheid of meedogenloosheid beschrijven?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.2.5 Komt het privéleven van een nieuwactor aan bod?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.3) Stellingen bij het verantwoordelijkheidsframe

2.3.1 Insinueert het bericht dat een bepaalde groep, overheid of individu verantwoordelijk is voor het probleem/issue?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.3.2 Beschrijft het bericht dat een bepaalde groep, overheid of individu het probleem kan verlichten?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.3.3 Beschrijft het bericht dat het probleem een mate van urgentie heeft?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.3.4 Worden eventuele oplossingen voor het probleem/issue in het bericht aangedragen?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.4) Stellingen bij de economische consequenties frame

2.4.1 Worden kosten of een bepaalde mate van uitgaven in het bericht genoemd?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.4.2 Wordt in het bericht gerefereerd naar de economische consequenties van bepaalde handelingen?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.4.3 Wordt in het bericht gesproken over financiële verliezen of winst?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.5) Stellingen bij het moraliteitsframe

2.5.1 Worden sociale voorschriften over hoe men zich zou moeten gedragen in het bericht besproken?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.5.2 Bevat het bericht een morele boodschap?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.5.3 Verwijst het bericht naar religieuze ideeën?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

Frames Shadid (2009)

2.6) Stellingen bij het etnocentrismeframe

2.6.1 Wordt de westerse cultuur positiever afgebeeld dan de islamitische cultuur?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.6.2 Wordt de islam als ‘de vijand van het westen’ geportretteerd?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.6.3 Wordt er expliciet verwezen naar de etnische afkomst van een persoon?

o. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.6.4 Wordt in het bericht onderscheid gemaakt tussen ‘onze’ cultuur en ‘hun’ cultuur?

o. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.7) Stellingen bij het stigmatiseringsframe

2.7.1 Worden allochtonen als probleemgroepen geportretteerd door hen in verband te brengen met criminaliteit en/of misdaad?

o. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.7.2 Worden allochtonen als probleemgroepen geportretteerd door hen in verband te brengen met misbruik van sociale voorzieningen?

- o. Nee
- 1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.7.3 Worden allochtonen als probleemgroepen geportretteerd door hen in verband te brengen met terrorisme?

- o. Nee
- 1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.7.4 Worden allochtonen als probleemgroepen geportretteerd door hen in verband te brengen met werkloosheid?

- o. Nee
- 1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.8) Stellingen bij het lekenframe

2.8.1 Komt in het bericht een allochtoon aan het woord als ‘gewone burger’?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.8.2 Komt in het bericht uitsluitend een autochtone expert aan het woord?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.9) Stellingen bij het culturele generaliseringsframe

2.9.1 Worden allochtonen neergezet als ‘de moslims van Nederland’ in het bericht?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.9.2 Worden moslims voorgesteld als één homogene groep in het bericht?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.9.3 Wordt ongewenst gedrag verklaard vanuit de religie in het bericht?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

2.9.4 Wordt er een tweedeling gemaakt tussen radicale en 'normale' moslims?

0. Nee

1. Ja

Zo ja: kopieer hier de tekstelementen die het ja-antwoord illustreren

BIJLAGE V: FRAMEMATRIXEN

Tabel 6. Framematrix etnocentrismeframe

Elementen	Etnocentrismeframe (Shadid, 2009)
<i>Framing devices</i>	<p>Typerende tekstelementen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wij/zij-tegenstellingen komen aan bod, zoals: ons geloof versus hun geloof, onze cultuur versus hun cultuur, et cetera. - De westerse cultuur wordt positiever afgebeeld dan de islamitische cultuur. - In dit frame wordt expliciet verwezen naar de etnische afkomst van minderheden, en hun Nederlandse identiteit wordt niet benoemd – terwijl zij net zo goed ook Nederlanders zijn.
	<p>Typerende beelden</p> <ul style="list-style-type: none"> - Moslims en allochtonen worden als ‘de ander’ afgebeeld.

Tabel 7. Framematrix stigmatiseringsframe

Elementen	Stigmatiseringsframe (Shadid, 2009)
<i>Framing devices</i>	<p>Typerende tekstelementen</p> <ul style="list-style-type: none"> - De artikelen bevatten negatieve associaties over allochtonen: “(...) associaties met onveiligheid, criminaliteit, religieus-fundamentalisme en achterstand in het algemeen (p. 178).” - De nationaliteit wordt expliciet vermeld, bijvoorbeeld: “Marokkaanse dader”. - Typierend voor dit frame is dat <i>‘het spreken over moslims in termen van invasies die het land overspoelen en derhalve een majeure bedreiging van de nationale veiligheid en identiteit vertegenwoordigen’</i> (p. 179).
	<p>Typerende beelden</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een beeld van een dader, met een etnisch uiterlijk. - Een beeld met daarop islamitische extremisten. - Een beeld van minderheden die onrust veroorzaken.

Tabel 8. Framematrix lekenframe

Elementen	Lekenframe (Shadid, 2009)
<i>Framing devices</i>	<p><i>Typerende tekstelementen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Discussies in het nieuws worden voornamelijk gevoerd door autochtone opiniemakers. En etnische minderheden komen voornamelijk aan het woord als ‘gewone mensen’ en niet als deskundigen.
	<p><i>Typerende beelden</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Gekleurde personen worden amper aangetroffen als ‘<i>interviewer, verslaggever, deskundige, woordvoerder of redenaar</i>’ (p. 180).

Tabel 9. Framematrix culturele-generaliseringsframe

Elementen	Culturele-generaliseringsframe (Shadid, 2009)
<i>Framing devices</i>	<p><i>Typerende tekstelementen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Moslims worden geportretteerd als <i>de</i> moslims van Nederland. Zij worden niet als individuen gepresenteerd, maar als leden van een groep. Als ze aan het woord komen, gaat dat over ‘<i>omwille van hun allochtoon zijn</i>’ (p.181). - Negatief gedrag wordt verklaard vanuit de religieuze achtergrond van minderheden. - In het bericht wordt een tweedeling gemaakt tussen radicale en ‘normale’ moslims.
	<p><i>Typerende beelden</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Een beeld van moslims in Nederland.

Tabel 10. Framematrix moraliteitsframe

Elementen	Moraliteitsframe (Semetko en Valkenburg, 2000)
<i>Framing devices</i>	<p><i>Typerende tekstelementen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Sociale voorschriften over hoe men zich zou moeten gedragen worden besproken. - Het bericht bevat een morele boodschap. - Het bericht verwijst naar religieuze ideeën
	<p><i>Typerende beelden</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Religieuze handelingen worden in beeld gebracht.

Tabel 11. Framematrix human interest frame

Elementen	Human interest frame (Semetko en Valkenburg, 2000)
<i>Framing devices</i>	<p><i>Typerende tekstelementen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het effect van een probleem of issue op individuen of groepen worden benadrukt. - Een ‘menselijk gezicht’ en/of ‘persoonlijke touch’ komt aan bod. - Gevoelens van verontwaardiging, empathie, zorgzaamheid of meedogenloosheid worden geuit. - Bijvoeglijk naamwoorden komen voor die gevoelens als verontwaardiging, empathie, zorgzaamheid of meedogenloosheid beschrijven. - Het privéleven van een nieuwsactor wordt besproken.
	<p><i>Typerende beelden</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Foto van nieuwsactor.

Tabel 12. Framematrix conflictframe

Elementen	Conflictframe (Semetko en Valkenburg, 2000)
<i>Framing devices</i>	<p><i>Typerende tekstelementen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Onenigheid tussen bepaalde groepen, individuen of partijen wordt besproken. - Er wordt verwezen naar ‘winnaars/verliezers’ of ‘daders/slachtoffers’. - Partijen, groepen of individuen worden afgekeurd. - Verschillende kanten van het probleem komen aan bod. - Er wordt duidelijk gemaakt dat de overheid in zekere mate verantwoordelijk is.
	<p><i>Typerende beelden</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Foto met daarop groepen, individuen of partijen die onenigheid met elkaar hebben.

Tabel 13. Framematrix verantwoordelijkheidsframe

Elementen	Verantwoordelijkheidsframe (Semetko en Valkenburg, 2000)
<i>Framing devices</i>	<p><i>Typerende tekstelementen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Een bepaalde groep, overheid of individu is verantwoordelijk voor een probleem/issue. - Een bepaalde groep, overheid of individu kan het probleem verlichten. - Het probleem heeft een zekere mate van urgentie. - Eventuele oplossingen voor het probleem/issue worden aangedragen.
	<p><i>Typerende beelden</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Afbeeldingen van de verantwoordelijke persoon of groep.

Tabel 14. Framematrix economische consequenties frame

Elementen	Economische consequenties frame (Semetko en Valkenburg, 2000)
<i>Framing devices</i>	<p><i>Typerende tekstelementen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kosten of een bepaalde mate van uitgaven worden genoemd. - Er wordt gerefereerd naar de economische consequenties van bepaalde handelingen. - In het bericht wordt gesproken van financiële verliezen of winst.
	<p><i>Typerende beelden</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tabellen die financiële kosten illustreren

BIJLAGE VI: RESULTATEN KWANTITATIEVE FRAMINGANALYSE

Tabel 15. Kwantitatieve resultaten frames Semetko en Valkenburg (2000)

Framing items	Score
Conflictframe	
Is er sprake van onenigheid tussen bepaalde groepen, individuen, partijen in het bericht?	10
Wordt in het bericht verwezen naar 'winnaars/verliezers' of 'daders/slachtoffers'?	5
Worden partijen, groepen of individuen in het bericht afgekeurd?	8
Komen verschillende kanten van het probleem in het bericht aan bod?	2
Suggereert het bericht dat de overheid in zekere mate verantwoordelijk is voor het probleem?	9
TOTAAL	37
Human interest frame	
Wordt het effect van een probleem/issue op individuen of groepen in het bericht benadrukt?	8
Komt in het bericht een 'menselijk gezicht' of persoonlijke 'touch' aan bod?	6
Komen gevoelens van verontwaardiging, empathie, zorgzaamheid of meedogenloosheid in het bericht aan bod?	11
Worden in het bericht bijvoeglijk naamwoorden gebruikt die gevoelens als verontwaardiging, empathie, zorgzaamheid of meedogenloosheid beschrijven?	9
Komt het privéleven van een nieuwactor aan bod?	2
TOTAAL	36
Verantwoordelijkheidsframe	
Insinueert het bericht dat een bepaalde groep, overheid of individu verantwoordelijk is voor het probleem/issue?	8
Beschrijft het bericht dat een bepaalde groep, overheid of individu het probleem kan verlichten?	5
Beschrijft het bericht dat het probleem een mate van urgentie heeft?	1
Worden eventuele oplossingen voor het probleem/issue in het bericht aangedragen?	3
TOTAAL	17
Economische consequenties frame	
Worden kosten of een bepaalde mate van uitgaven in het bericht genoemd?	3
Wordt in het bericht gerefereerd aan de economische consequenties van bepaalde handelingen?	2
Wordt in het bericht gesproken over financiële verliezen of winst?	2
TOTAAL	7
Moraliteitsframe	
Worden sociale voorschriften over hoe men zich zou moeten gedragen in het bericht besproken?	8
Bevat het bericht een morele boodschap?	2
Verwijst het bericht naar religieuze ideeën?	3
TOTAAL	13

Tabel 16. Kwantitatieve resultaten frames Shadid (2009)

Framing items	Score
Etnocentrismeframe	
Wordt de westerse cultuur positiever afgebeeld dan de islamitische cultuur?	0
Wordt de islam als 'de vijand van het westen' geportretteerd?	0
Wordt er expliciet verwezen naar de etnische afkomst van een persoon?	2
Wordt in het bericht onderscheid gemaakt tussen 'onze' cultuur en 'hun' cultuur?	2
TOTAAL	4
Stigmatiseringsframe	
Worden allochtonen als probleemgroepen geportretteerd door hen in verband te brengen met criminaliteit en/of misdaad?	2
Worden allochtonen als probleemgroepen geportretteerd door hen in verband te brengen met misbruik van sociale voorzieningen?	3
Worden allochtonen als probleemgroepen geportretteerd door hen in verband te brengen met terrorisme?	3
Worden allochtonen als probleemgroepen geportretteerd door hen in verband te brengen met werkloosheid?	0
TOTAAL	8
Lekenframe	
Komt in het bericht een allochtoon aan het woord als 'gewone burger'?	2
Komt in het bericht uitsluitend een autochtone expert aan het woord?	6
TOTAAL	8
Culturele generaliseringsframe	
Worden allochtonen neergezet als 'de moslims van Nederland' in het bericht?	0
Worden moslims voorgesteld als één homogene groep in het bericht?	0
Wordt ongewenst gedrag verklaard vanuit de religie in het bericht?	0
Wordt er een tweedeling gemaakt tussen radicale en 'normale' moslims?	0
TOTAAL	0

Tabel 17. Resultaten dominante frames per artikel (Semetko en Valkenburg, 2000)

Artikelen	C	H	V	E	M
1	4	2	1	0	0
2	0	0	0	0	0
3	0	0	0	3	0
4	0	3	0	0	0
5	2	2	3	0	2
6	0	0	0	0	0
7	4	3	1	0	1
8	5	5	1	0	1
9	0	0	0	0	0
10	1	0	0	3	0
11	0	0	0	0	3
12	3	4	2	0	1
13	4	3	1	0	1
14	0	4	0	0	0
15	1	0	0	0	0
16	5	5	2	0	2
17	0	0	0	0	0
18	1	2	4	0	0
19	1	0	0	1	0
20	3	4	2	0	1
21	0	0	0	0	0
22	0	0	0	0	0
23	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0
T	7	8	2	2	3

Legenda

C = Conflictframe

H = Human interest frame

V = Verantwoordelijkheidsframe

E = Economische consequenties frame

M = Moraliteitsframe

Tabel 18. Resultaten dominante frames per artikel (Shadid, 2009)

Artike- len	E	S	L	C
1	1	0	0	0
2	0	0	1	0
3	0	0	0	0
4	1	1	1	0
5	0	1	1	0
6	0	0	0	0
7	0	0	0	0
8	1	1	1	0
9	0	1	0	0
10	0	0	0	0
11	1	1	1	0
12	0	1	1	0
13	0	0	0	0
14	0	0	1	0
15	0	0	0	0
16	0	1	0	0
17	0	0	0	0
18	0	0	0	0
19	0	0	0	0
20	0	1	1	0
21	0	0	0	0
22	0	0	0	0
23	0	0	0	0
24	0	0	0	0
T	4	8	8	0

Legenda

E = Etnocentrismeframe

S = Stigmatiseringsframe

L = Lekenframe

C = Culturele generaliseringsframe

BIJLAGE VII: RESULTATEN KWALITATIEVE FRAMINGANALYSE

Tabel 19. Analyseschema conflictframe

Conflictframe (Semetko en Valkenburg, 2000)	
<i>Framing devices</i>	<i>Tekstelementen</i>
<i>Onenigheid tussen bepaalde groepen, individuen, partijen.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - “Agenten wilden de 42-jarige Arubaan oppakken omdat hij zich provocerend gedroeg en riep dat hij een wapen had.” - “Hij roept: 'Ik heb een wapen!', en grijpt daarbij naar zijn kruis. De agenten besluiten geen risico te nemen en Mitch aan te houden.” - “Agenten wilden hem aanhouden omdat hij zich provocerend gedroeg en riep dat hij een wapen had.”
<i>Verwijzingen naar ‘winnaars/verliezers’ of ‘daders/slachtoffers’.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - “Advocaat Gerald Roethoef zegt in tv-programma Pauw dat hij inzage heeft in het einddossier. Mitch is volgens hem 'gigantisch mishandeld'.” - “In het rapport waaruit RTL Nieuws citeert, staat dat Henriquez door de vijf agenten buitensporig hard werd aangepakt. Hij werd met zijn buik naar de grond gewerkt, vastgezet met een nekklem en kreeg knieën op zijn rug.” - “Na drie minuten duwen, trekken, vuistslagen en drukken met de wapenstok op z'n achillespezen lukte het de agenten eindelijk om Henriquez te boeien. Op dat moment bewoog hij niet meer, maar toch droegen de agenten hem een ME-bus in. Dat had nooit mogen gebeuren: de regel is dat de agenten in dat geval een ambulance voor hem hadden moeten laten komen.” - “Verder werd pepperspray in zijn gezicht gewreven. Dat is tegen de regels, want pepperspray mag alleen van een afstandje gespoten worden. Een van de onderzoekers schrijft dat dat in andere gevallen 'als marteling was betiteld'. Bovendien kwam de medische hulp te laat en dat is in strijd met de ambtsinstructie.” - “Hij werd met zijn buik naar de grond gewerkt, vastgezet met een nekklem en kreeg knieën op zijn rug.” - “Na drie minuten duwen, trekken, vuistslagen en drukken met de wapenstok op z'n achillespezen lukte het de agenten eindelijk om Henriquez te boeien. Op dat moment bewoog hij niet meer, maar toch droegen de agenten hem een ME-bus in.”

Partijen, groepen of individuen worden afgekeurd.

- “Bij de arrestatie van de Arubaanse man Mitch Henriquez heeft de politie vorig jaar grote fouten gemaakt.”
- “Ondank het feit Mitch Henriquez toen niet meer bewoog, droegen de agenten hem toch een ME-bus in. Dat had nooit mogen gebeuren: de regel is dat in dat geval een ambulance moet komen. In plaats daarvan reed het busje naar het politiebureau Zuiderpark. Aan het einde van de rit was er geen hartslag meer te voelen bij Henriquez, maar pas vijf minuten later begon de politie met reanimeren.”
- “Bij de arrestatie van Mitch Henriquez heeft de politie grote fouten gemaakt. Niet alleen gebruikten de agenten een omstreden nekklem, ook zetten ze te snel geweld in en waren ze te laat met medische hulp.”
- “Het hardhandige geweldgebruik tegen Henriquez was disproportioneel, onmatig en ondeskundig.”
- “De agenten zetten een omstreden nekklem in, gebruikten te snel geweld en waren te laat met medische hulp.”
- “Volgens de rapporten werd Henriquez bij zijn aanhouding door de vijf agenten buitensporig hard aangepakt.”
- “Waar het met name over gaat, is dat er disproportioneel geweld is gebruikt. Er is niet corrigerend opgetreden en het was onnodig. Er is vanaf het begin geen overleg gevoerd: wat gaan we met deze meneer doen, maar, zoals ik het zie, ze zijn eropaf gegaan met ongepast geweld’, vertelt Roethof.”
- “Alles is negatief tegen de agenten. Dan kan je moeilijk voorstellen dat er een beslissing zal komen die positief is voor de agenten.”
- “Er wordt gedemonstreerd voor politiebureau De Heemstraat. Het bureau heeft niets te maken met de arrestatie en het overlijden van Mitch, maar staat in de Schilderswijk symbool voor etnisch profileren door agenten. De betoging heeft een aanzuigende werking op allerlei boze demonstranten van ver buiten de stad, die het vuurtje nog eens verder komen opstoken.”
- “Halverwege de avond slaat de vlam in de pan. Als demonstranten het bureau proberen te bestormen, wordt de ME losgelaten om de omgeving schoon te vegen. Wat volgt zijn vier nachten van ongeregelde heden, waarin met stenen en vuurwerk naar de politie wordt gegooid, willekeurige agenten op social media worden gebrandmerkt als 'killer', brandjes worden gesticht en winkelruiten ingegooid.”
- “Dit weekend brengt RTL Nieuws rapporten van twee politiewetenschappers naar buiten: de politie heeft fout op fout gestapeld. Het geweld dat is gebruikt, was buitensporig en allesbehalve hoe agenten het op school leren.”

	<p>- “Dit is gewoon ongelijke behandeling en een vorm van islamitische apartheid. Een deel mag immers zomaar thuisblijven, maar de rest niet.”</p> <p>- “Volgens de Leerplichtwet is dit gewoon verplicht. Het is ronduit schaamteloos dat schooldirecteuren openlijk de regels aan hun laars lappen en dit voorbeeld willen geven aan hun leerlingen. Het is de laffe schandaligheid ten top.”</p> <p>- “Volgens de experts begonnen de agenten te snel met de aanhouding, was er geen taakverdeling tussen de agenten en ontbrak het aan leiding; de commandant coördineerde niet, vocht zelf mee en kon daardoor niet in de gaten houden hoe het ging met Henriquez. Door de overhaaste aanhouding waren er geen onderlinge afspraken wie de leiding zou nemen. Ook was daarom niet duidelijk wie wat zou doen, schrijven de experts.”</p> <p>- “En dat is natuurlijk belangrijk, omdat als je steeds onterecht gecontroleerd wordt, ja dat verstoort heel erg de verhoudingen tussen de politie en de bewoners in, bijvoorbeeld, Den Haag.”</p> <p>- “En rondom de problematiek van etnische profileren, is het juist heel belangrijk dat we wel weten van waarom wordt iemand staande gehouden. Ook omdat je gewoon gevoelens van discriminatie bij mensen wil weghalen, want soms is het ook terecht, zeg maar. Maar als je niet precies weet waarom je wordt aangehouden, dan kunnen mensen denken van: ja dat doen ze omdat ik een andere huiskleur heb of omdat ik er anders uitziet. Dus het werkt zeg maar naar twee kanten toe: en de politie kan wat bewuster nadenken over wat ik nu kan gaan doen, en kan dit wel, en de mensen krijgen veel meer informatie en dan krijg je ook veel meer begrip: oh ze zijn op zoek naar.”</p> <p>- “Wij vinden echt dat er ook iets binnen het corps moet veranderen. Want etnisch profileren, dat is niet zomaar een klein dingetje, dat zet echt verhoudingen tussen burgers en de staat op zijn scherp. En dat moet je gewoon niet willen.”</p> <p>- “Nee, ik denk zeker, dat ehm, kijk het is, etnisch profileren is natuurlijk al veel eerder, onder andere door ons, geadresseerd in de raad. We zijn al drie jaar bezig ofzo. Dus ik vind het goed dat de politie het zich aantrekt. Dat doen wij ook in de politiek. In deze casus was het voor ons heel belangrijk dat mensen erkennen dat we te maken hebben met etnische profilering en racisme. Ook bij de politie.”</p> <p>- “En ik ben dan toch een beetje verdrietig zeg maar, als oudere mensen, volwassenen dus, gaan zeggen van: ja, maja, ik ga ook niet zomaar, want ja, als ik dat allemaal zo zie, hoe ze met mijn kleinzoon omgaan, dan denk ik: dat is niet goed! Dat jongeren verzet plegen, dat moeten we zeker inzien. Pubers denken altijd dat zij gelijk hebben en de rest</p>
--	---

	<p>van de wereld niet. Maar ik denk, als dit zo doorsijpelt in de gemeenschap, ja dat moet je gewoon echt niet willen.”</p>
<p><i>Verskillende kanten van het probleem komen aan bod.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - “De dood van Mitch leidt tot een uitbarsting van onvrede die zich daar al jaren heeft opgebouwd. Met name jongeren voelen zich gediscrimineerd en buitensporig hard aangepakt. Dat het Openbaar Ministerie in deze zaak aanvallig verkeerde info naar buiten brengt, versterkt het gevoel dat het politiegeweld met opzet wordt verzwegen, in de doofpot wordt gestopt.” - “De familie van Mitch laat duidelijk weten dat zij niets met de rellen te maken willen hebben. Ze roepen op vooral kalm en rustig te blijven.” - “De gemeente Den Haag zegt nog niet te weten wat DiverCity heeft gekost.” - “Maar de burgemeester heeft wel gezegd, eh, ik ga met een brief komen. En daarin ga ik opschrijven wat er wel kan, en wat er niet kan. En wij gaan op die brief wachten.” - “Er wordt gedemonstreerd voor politiebureau De Heemstraat. Het bureau heeft niets te maken met de arrestatie en het overlijden van Mitch, maar staat in de Schilderswijk symbool voor etnisch profileren door agenten.”
<p><i>De overheid is in zekere mate verantwoordelijk.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - “De vijf agenten die de aanhouding verrichtten, worden nu verdacht van zware mishandeling met de dood ten gevolg.” - “Mitch Henriquez is overleden door het optreden van de politie.”
<p><i>Typerend beeld: Groepen die onenigheid met elkaar hebben.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Geen typerende beelden aangetroffen.

Tabel 20. Analyseschema human interest frame

Human interest frame (Semetko en Valkenburg, 2000)	
<i>Framing devices</i>	<i>Tekstelementen</i>
<i>Het effect van een probleem of issue op individuen of groepen worden benadrukt.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - “Mitch Henriquez is overleden door het optreden van de politie, is de eerste conclusie. De doodsoorzaak is zeer waarschijnlijk zuurstoftekort, dat is ontstaan bij de aanhouding.” - “Mitch Henriquez is overleden door het optreden van de politie (...)”
<i>Een ‘menselijk gezicht’ en/of ‘persoonlijke touch’ komt aan bod.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - “Alleen het gaat er natuurlijk wel om dat mensen zich aan de regels houden en dit is juist is waar we bang voor zijn. Dat kinderen die eigenlijk onderwijs nodig hebben, niet op school verschijnen en niemand daar eigenlijk wat van durft te zeggen.”
<i>Gevoelens van verontwaardiging, empathie, zorgzaamheid of meedogenloosheid worden geuit.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - “Ondank het feit Mitch Henriquez toen niet meer bewoog, droegen de agenten hem toch een ME-bus in. Dat had nooit mogen gebeuren: de regel is dat in dat geval een ambulance moet komen. In plaats daarvan reed het busje naar het politiebureau Zuiderpark. Aan het einde van de rit was er geen hartslag meer te voelen bij Henriquez, maar pas vijf minuten later begon de politie met reanimeren.” - “Het hardhandige geweldgebruik tegen Henriquez was disproportioneel, onmatig en ondeskundig.” - “Dit is niet meteen een veiligheidsprobleem, maar vanuit het oogpunt van integratie en sociale samenhang is het wel een ontwikkeling waarover we ons zorgen maken.” - “Wij voelen ons gesteund door de rapporten.” - “Er is niet corrigerend opgetreden en het was onnodig.” - “Met name jongeren voelen zich gediscrimineerd en buitensporig hard aangepakt.” - “Hoe zeer het de Haagse politie raakt, blijkt onder meer tijdens een debat in de gemeenteraad, een week later. Politiechef Paul van Musscher kan daar zijn tranen nauwelijks bedwingen.” - “Dit is niet meteen een veiligheidsprobleem, maar vanuit het oogpunt van integratie en sociale samenhang is het wel een ontwikkeling waarover we ons zorgen maken.”

- Ik kom heel veel in de stad. Ook in de Schilderswijk. En ik ben dan toch een beetje verdrietig zeg maar, als oudere mensen, volwassenen dus, gaan zeggen van: ja, maja, ik ga ook niet zomaar, want ja, als ik dat allemaal zo zie, hoe ze met mijn kleinzoon omgaan, dan denk ik: dat is niet goed! Dat jongeren verzet plegen, dat moeten we zeker inzien. Pubers denken altijd dat zij gelijk hebben en de rest van de wereld niet. Maar ik denk, als dit zo doorsijpelt in de gemeenschap, ja dat moet je gewoon echt niet willen.

- “Het CDA is sceptisch of een festival überhaupt bijdraagt aan betere integratie.”

- “Het komt heel laf over.”

- “Dat slaat nergens op.”

- “Als je dit allemaal uit handen laat vallen, dan is dat wel een hele slechte zaak.”

- “Het Haagse stadsbestuur maakt zich zorgen over de toenemende polarisatie in de samenleving.”

- “Ouders die in december met hun kinderen te vroeg op skivakantie gaan, worden aangepakt door de gemeente met een forse boete. Het is toch raar dat er in deze gevallen geen controle is?”

- “Dit is gewoon ongelijke behandeling en een vorm van islamitische apartheid.”

- “Het is ronduit schaamteloos dat schooldirecteuren openlijk de regels aan hun laars lappen (...)”

- “Dat had nooit mogen gebeuren: de regel is dat de agenten in dat geval een ambulance voor hem hadden moeten laten komen.”

- “Die mensen vonden het ontzettend leuk, en zijn heel erg blij met het aanbod. We hebben bovendien ook buddy’s, die vrijwillig meedoen. Dat zijn vaak ook mensen uit dezelfde doelgroep, die al een stapje verder zijn. En graag willen helpen om dat netwerk en die EHBO bij te brengen. Ehm, ja iedereen was dus erg enthousiast; zowel de deelnemers, trainers en buddy’s.”

	<p>- “Wij vinden echt dat er ook iets binnen het corps moet veranderen. Want etnisch profileren, dat is niet zomaar een klein dingetje, dat zet echt verhoudingen tussen burgers en de staat op zijn scherp. En dat moet je gewoon niet willen.”</p> <p>- “En ik ben dan toch een beetje verdrietig zeg maar, als oudere mensen, volwassenen dus, gaan zeggen van: ja, maja, ik ga ook niet zomaar, want ja, als ik dat allemaal zo zie, hoe ze met mijn kleinzoon omgaan, dan denk ik: dat is niet goed!”</p>
<p><i>Bijvoeglijk naamwoorden die gevoelens als verontwaardiging, empathie, zorgzaamheid of meedogenloosheid beschrijven.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - “(...) <u>grote</u> fouten (...)” - “(...) <u>omstreden</u> nekklem (...)” - “(...) <u>hardhandige</u> geweldgebruik (...)” - “Dit is gewoon <u>ongelijke</u> behandeling (...)” - “(...) <u>ongepast</u> geweld.” - “(...) <u>disproportioneel</u> geweld (...)” - “Het is <u>ronduit</u> schaamteloos (...)” - “(...) <u>laffe</u> schandaligheid ten top.” - “Mitch is volgens hem 'gigantisch mishandeld'.” - “(...) <u>buitensporig</u> hard aangepakt.” - “(...) <u>boze</u> demonstranten (...)” - “(...) <u>beetje</u> verdrietig (...)” - “(...) <u>heel</u> laf (...)” - “(...) hele <u>slechte</u> zaak.” - “(...) ontzettend leuk (...)”
<p><i>Het privéleven van een nieuwsactor wordt besproken.</i></p>	<p>- “De 42-jarige Arubaan Mitch is in juni vorig jaar op familiebezoek in Nederland. Hij wil voor zichzelf bepalen of hij zich hier gaat vestigen of toch bij zijn moeder op Aruba blijft. Op zaterdag 27 juni is hij onder meer met zijn neef op het festival Night at the Park in het Haagse Zuiderpark.”</p>
<p><i>Typerend beeld: foto van nieuwsactor</i></p>	

Tabel 21. Analyseschema verantwoordelijkheidsframe

Verantwoordelijkheidsframe (Semetko en Valkenburg, 2000)	
<i>Framing devices</i>	<i>Tekstelementen</i>
<i>Een bepaalde groep, overheid of individu is verantwoordelijk voor een probleem/issue.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - “(...) de agenten (...)” - “Het is ronduit schaamteloos dat schooldirecteuren openlijk de regels aan hun laars lappen en dit voorbeeld willen geven aan hun leerlingen.” “(...) heeft de politie grote fouten gemaakt.”
<i>Een bepaalde groep, overheid, of individu kan het probleem verlichten.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - “De gemeente blijft investeren in netwerken in de wijken, schrijft Van Aartsen. Die hebben er volgens hem aan bijgedragen dat het rustig is gebleven in de stad.”
<i>Het probleem heeft een zekere mate van urgentie.</i>	Geen tekstelementen aangetroffen.
<i>Eventuele oplossingen voor het probleem/issue worden aange dragen.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - “Maar dan moet dit wel minimaal twee dagen van tevoren aan de school zijn doorgegeven. Op de twee genoemde scholen zouden dat honderden briefjes opleveren.” - “Ook de komende jaren 'is het versterken van de binding tussen moslimjongeren en onze samenleving een speerpunt van het gemeentelijk beleid', aldus de burgemeester.” - “Wij blijven steeds in gesprek met de islamitische gemeenschappen, ook de meer orthodoxe. Alleen dan kunnen we extremisme en jihadisme op de goede manier aanpakken.” - “De gemeente blijft investeren in netwerken in de wijken, schrijft Van Aartsen. Die hebben er volgens hem aan bijgedragen dat het rustig is gebleven in de stad.” - “Kinderen hebben per jaar recht op 10 extra vrije dagen, mits daar een goede reden voor is. Vrij vragen voor een religieus feest als het Offerfeest hoort daar ook bij. Maar dan moet dit wel minimaal twee dagen van tevoren aan de school zijn doorgegeven.”
<i>Typerend beeld: afbeelding van de verantwoordelijke persoon of groep.</i>	Geen typerende afbeeldingen aangetroffen.

Tabel 22. Analyseschema economische consequenties frame

Economische consequenties frame (Semetko en Valkenburg, 2000)	
<i>Framing devices</i>	<i>Tekstelementen</i>
<i>Kosten of een bepaalde mate van uitgaven worden genoemd.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - “De gemeente zegt nog niet te weten wat Divercity heeft gekost.” - “Hier is een aanzienlijk bedrag uit het potje integratie aan.”
<i>Er wordt gerefereerd naar de economische consequenties van bepaalde handelingen.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - “Als het geld uit het potje evenementen zou komen of het potje citymarketing, dan was het juist. Maar als het uit het potje integratie betaald wordt, vinden wij dat het festival echt aan sociale cohesie moet bijdragen”, aldus Ramnath tegen Omroep West.” - “Het CDA was op voorhand al sceptisch of zo'n festival wel bijdraagt aan integratie. Als het geld uit het potje evenementen zou komen of het potje citymarketing, dan was het juist. Maar als het uit het potje integratie betaald wordt, vinden wij dat het festival echt aan sociale cohesie moet bijdragen.”
<i>In het bericht wordt gesproken van financiële verliezen of winst.</i>	- “Het CDA is sceptisch of een festival überhaupt bijdraagt aan betere integratie. Dat is in Nederland nog nooit het bewezen geval geweest. Wij vonden dat bij voorbaat een beetje zonde.”
<i>Typerende beelden: tabellen die financiële kosten illustreren.</i>	Geen typerende afbeeldingen aangetroffen.

Tabel 23. Analyseschema moraliteitsframe

Moraliteitsframe (Semetko en Valkenburg, 2000)	
<i>Framing devices</i>	<i>Tekstelementen</i>
<p><i>Sociale voorschriften over hoe men zich zou moeten gedragen, worden besproken.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - “Vrij vragen voor een religieus feest als het Offerfeest hoort daar ook bij. Maar dan moet dit wel minimaal twee dagen van tevoren aan de school zijn doorgegeven. Op de twee genoemde scholen zouden dat honderden briefjes opleveren.” - “Er is vanaf het begin geen overleg gevoerd: wat gaan we met deze meneer doen, maar, zoals ik het zie, ze zijn eropaf gegaan met ongepast geweld’, vertelt Roethof.” - “Te snel aangehouden, geen taakverdeling, geen leiding, peperspray.” - “Ontwikkelingen in het Midden-Oosten kunnen er volgens de burgemeester voor zorgen dat meer mensen 'uitreizen'. 'Ook kunnen potentiële uitreizigers ervoor kiezen in Nederland te blijven en hier actief te worden. We moeten daarom zeer alert blijven en de ontwikkelingen binnen de gemeenschappen op de voet blijven volgen. Onze netwerken en onze contacten met islamitische organisaties zijn hierbij van grote waarde.” - “Maar als je niet precies weet waarom je wordt aangehouden, dan kunnen mensen denken van: ja dat doen ze omdat ik een andere huiskleur heb of omdat ik er anders uitziet. Dus het werk zeg maar naar twee kanten toe: en de politie kan wat bewuster nadenken over wat ik nu kan gaan doen, en kan dit wel, en de mensen krijgen veel meer informatie en dan krijg je ook veel meer begrip: oh ze zijn op zoek naar. Dus ja, je krijgt wat meer begrip. Ja, en wij denken dat dat echt heel belangrijk is, omdat het best wel een verharde discussie is. Ook in het land. Denken wij dat het heel belangrijk is, om juist met zo’n middel, het is eigenlijk een heel simpel middelje, om bij te dragen aan de professionalisering van de politie.” - “Op dat moment bewoog hij niet meer, maar toch droegen de agenten hem een ME-bus in. Dat had nooit mogen gebeuren: de regel is dat de agenten in dat geval een ambulance voor hem hadden moeten laten komen.”

	- “Verder werd pepperspray in zijn gezicht gewreven. Dat is tegen de regels, want pepperspray mag alleen van een afstandje gespoten worden.”
<i>Het bericht bevat een morele boodschap.</i>	- “Godsdienstvrijheid en vrijheid van meningsuiting zijn namelijk de 'kernwaarden van onze samenleving', aldus de burgemeester. 'Natuurlijk moeten we erop letten dat de grenzen van de Nederlandse wet niet worden overschreden. Maar zolang dat niet gebeurt, mogen we mensen of groepen niet uitsluiten of achterstellen vanwege hun mening of overtuiging.” - “Het over één kam scheren van jihadisten en orthodoxe gelovigen draagt er volgens de burgemeester aan bij dat tegenstellingen worden vergroot.”
<i>Het bericht verwijst naar religieuze ideeën.</i>	- “Tot nu toe zijn 35 Hagenaars vertrokken naar Syrië en Irak om zich daar aan te sluiten bij islamitische groeperingen.”
<i>Typerende beeld: een beeld dat religieuze handelingen illustreert.</i>	Geen typerende afbeeldingen gevonden.

Tabel 24. Analyseschema etnocentrismeframe

Etnocentrismeframe (Shadid, 2009)	
<i>Framing devices</i>	<i>Tekstelementen</i>
<p><i>Wij/zij-tegenstellingen komen aan bod, zoals: ons geloof versus hun geloof, onze cultuur versus hun cultuur, et cetera.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - “PVV noemt schoolvrij tijdens Offerfeest “islamitische apartheid.” “- Dit is gewoon ongelijke behandeling en een vorm van islamitische apartheid” - “Van Aartsen schrijft dat 'sommige moslimjongeren' zich niet thuisvoelen in de Nederlandse samenleving. 'Slechts een paar van hen laten dat openlijk weten. De meesten trekken zich terug in hun eigen wereld, die soms nauwelijks meer raakvlakken heeft met onze samenleving.” - “Een aantal van hen heeft andere opvattingen dan wij. Maar dat is geen reden hen te verbieden het woord te voeren.” “Ook de komende jaren 'is het versterken van de binding tussen moslimjongeren en onze samenleving een speerpunt van het gemeentelijk beleid', aldus de burgemeester. Het Haagse stadsbestuur maakt zich zorgen over de toenemende polarisatie in de samenleving.” - “Ouders die in december met hun kinderen te vroeg op skivakantie gaan, worden aangepakt door de gemeente met een forse boete. Het is toch raar dat er in deze gevallen geen controle is? Het is de laffe schandaligheid ten top.”
<p><i>De westerse cultuur wordt positiever afgebeeld dan de islamitische cultuur.</i></p>	Niks gevonden.
<p><i>In dit frame wordt expliciet verwezen naar de etnische afkomst van minderheden, en hun Nederlandse identiteit wordt niet benoemd – terwijl zij net zo goed ook Nederlanders zijn.</i></p>	- “Arubaan”
<p><i>Typerende beelden: moslims en allochtonen worden als ‘de ander’ afgebeeld.</i></p>	Geen typerende afbeeldingen aangetroffen.

Tabel 25. Analyseschema stigmatiseringsframe

Stigmatiseringsframe (Shadid, 2009)	
<i>Framing devices</i>	<i>Tekstelementen</i>
<p><i>De artikelen bevatten negatieve associaties over allochtonen: “(...) associaties met onveiligheid, criminaliteit, religieus-fundamentalisme en achterstand in het algemeen (p. 178).”</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - “(...) jihadisten (...)” - “Tot nu toe zijn 35 Hagenaars vertrokken naar Syrië en Irak om zich daar aan te sluiten bij islamitische groeperingen.” - “Dit is niet meteen een veiligheidsprobleem, maar vanuit het oogpunt van integratie en sociale samenhang is het wel een ontwikkeling waarover we ons zorgen maken.” - “Bij onder andere De Kameleon en de Koningin Beatrixschool hoefden ouders die hun kinderen thuis hielden daarvoor geen briefje in te leveren.” - “Wanneer ze kort voor 22.00 uur naar buiten lopen maakt Mitch, zo zeggen getuigen, een grap naar de politie. Hij roept: 'Ik heb een wapen!', en grijpt daarbij naar zijn kruis. De agenten besluiten geen risico te nemen en Mitch aan te houden.” - “De betoging heeft een aanzuigende werking op allerlei boze demonstranten van ver buiten de stad, die het vuurtje nog eens verder komen opstoken.” - “Als demonstranten het bureau proberen te bestormen, wordt de ME losgelaten om de omgeving schoon te vegen. Wat volgt zijn vier nachten van ongeregeldheden, waarin met stenen en vuurwerk naar de politie wordt gegooid, willekeurige agenten op social media worden gebrandmerkt als 'killer', brandjes worden gesticht en winkelruiten ingegooid.”
<p><i>De nationaliteit wordt expliciet vermeld, bijvoorbeeld: “Marokkaanse dader”.</i></p>	<p>Niks gevonden.</p>
<p><i>Typerend voor dit frame is dat ‘het spreken over moslims in termen van invasies die het land overspoelen en derhalve een majeure bedreiging van de nationale veiligheid en identiteit vertegenwoordigen’ (p. 179).</i></p>	<p>Niks gevonden.</p>

Typerende beelden:

- *Een beeld van een dader met een etnisch uiterlijk.*
- *Een beeld met daarop islamitische extremisten.*
- *Een beeld van minderheden die onrust veroorzaken.*

Tabel 26. Analyseschema lekenframe

Lekenframe (Shadid, 2000)	
<i>Framing devices</i>	<i>Tekstelementen</i>
<p><i>Discussies in het nieuws worden voornamelijk gevoerd door autochtone opiniemakers. En etnische minderheden komen voornamelijk aan het woord als ‘gewone mensen’ en niet als deskundigen.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - “(...) zegt projectcoördinator Astrid Schuringa” - “(...) schrijft burgemeester Jozias van Aartsen aan de gemeenteraad.” - “(...) zegt gemeenteraadslid Elias van Hees tegen Omroep West.” - “Zijn neef heeft het eerst niet door.” - “Het OM (...)” - “Zo'n twintig Nederlandse burgemeesters, onder wie Jozias van Aartsen, hebben dinsdag in het Belgische Vilvoorde overlegd over jihadisme en radicalisering. Ook Milo Schoenmaker van Gouda, Charlie Aptroot van Zoetermeer en de kersverse Delftse burgemeester Marja van Bijsterveldt waren aanwezig op de conferentie.” - “Dat schrijft burgemeester Jozias van Aartsen aan de gemeenteraad.” - “(...) vertelt PVV-raadslid Elias van Hees in het radioprogramma Studio Haagsche Bluf bij Radio West.” - “(...) projectcoördinator Astrid Schuringa (...)” - “(...) PVV-gemeenteraadslid Elias van Hees (...)”
<p><i>Gekleurde personen worden amper aangetroffen als ‘interviewer, verslaggever, deskundige, woordvoerder of redenaar’ (p. 180).</i></p>	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div>